

International Journal of Languages' Education and Teaching
Volume 8, Issue 4, December 2020, p. 319-347

Received	Reviewed	Published	Doi Number
14.10.2020	15.12.2020	30.12.2020	10.29228/ijlet.46898

**A Research About the Articles on Anthologies in the Varlık Magazine
(1933-1981)**

Mustafa ÖZCAN¹ & Gülsün KOÇER²

ABSTRACT

Varlık magazine, which has been publishing since 1933, is one of the longest running magazines in Turkish literature. The magazine has made great contributions to Turkish literature since the day it started its publishing life. Especially, between 1933-1981, when Yaşar Nabi Nayır was the head of the magazine, he introduced new writers to the public, revived the art life with the competitions he organized, and informed his readers about the new works. One of the contributions of the journal to Turkish literature is to publish various anthologies and evaluate the published anthologies. The anthologies featured in the journal are both poetry and prose anthologies. There are also those published abroad. In the study, the aforementioned anthologies were grouped according to their verse & prose and evaluated in chronological order. The purposes of the study are determining the anthologies which have published in Varlık magazine that played a very important role between the dates 1933-81 in the Turkey's cultural life and getting information about aforementioned studies by analyzing the evaluations and presentations on anthologies in Varlık magazine. With this work, it will be possible to draw a portrait of both the art understanding of the period and the artists who played pencil at that time. This will contribute to literary history researchers. While preparing the study, from 1933 until 1981, when Yaşar Nabi died, Varlık magazine was scanned, news and articles on anthologies were identified and evaluated with qualitative research method.

Key Words: Yaşar Nabi Nayır, Varlık magazine, anthology, story, poetry

**Varlık Dergisi'nde (1933- 1981) Yılları Arasında Antolojilere Dair Çıkan
Yazılar Hakkında Bir Araştırma**

ÖZET

Varlık dergisi 1933 yılından itibaren yayın hayatına devam eden, Türk edebiyatının en uzun soluklu dergilerinden biridir. Dergi yayın hayatına başladığı günden itibaren Türk edebiyatına büyük hizmetlerde bulunmuştur. Özellikle Yaşar Nabi Nayır'ın derginin başında olduğu 1933-1981 yılları arasında yeni yazarları kamuoyuna tanıtmış, düzenlediği yarışmalarla sanat hayatına canlılık kazandırmış, okurları yeni çıkan eserlerden haberdar etmiştir. Derginin Türk edebiyatına yaptığı katkılardan biri de çeşitli antolojiler yayımlamak ve yayımlanan antolojilere yer verip onları değerlendirmektir. Dergide yer verilen antolojiler hem şiir hem de nesir antolojileridir. Aralarında yurt dışında yayımlanmış olanlar da vardır. Çalışmada söz konusu antolojiler nazım ve nesir oluşlarına göre gruplandırılarak, kronolojik sıra ile değerlendirilmiştir. Çalışmanın amacı, 1933-81 tarihleri arasında Türkiye'nin kültür hayatında çok önemli bir rol oynamış Varlık yayınevini yayınladığı antolojileri tespit etmek ve Varlık dergisinde antolojiler hakkında yazılan tanıtım ve değerlendirmeleri inceleyerek söz konusu eserler hakkında bilgi edinmektir. Bu çalışmayla hem dönemin sanat anlayışının hem de o dönemde kalem oynatan sanatçıların bir portresini çizmek mümkün olacaktır. Bu sayede edebiyat tarihi araştırmacılarına katkıda bulunulacaktır. Çalışma hazırlanırken 1933 yılından Yaşar Nabi'nin hayatını kaybettiği 1981 yılına kadar Varlık dergisi taranmış, antolojiler ile ilgili haber ve yazılar tespit edilmiş, nitel araştırma yöntemiyle değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yaşar Nabi Nayır, Varlık dergisi, antoloji, hikâye, şiir

¹ Prof. Dr. (Emekli) Selçuk Üni., mustozcan1949@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6350-2580.

² Dr. Öğr. Üyesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, gulsunkocer@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-2689-2599.

Giriş

“Antoloji” kelimesi, “seçme eserler kitabı” anlamında kullanılır. Aynı türden edebiyat eserlerinin bir araya getirilmesiyle ortaya çıkar. *Edebiyat Terimleri Sözlüğü*’nde “Bir yazardan, birçok yazarlardan, bir çağdaş, bir ulustan, birkaç ulustan, bütün dünya edebiyatlarından antoloji yapılabileceği” bildirilmiştir (Akalin, 1966, 12). Tahsin Saraç, *Fransızca-Türkçe Büyük Sözlük*’te “anthologie” kelimesini “seçgi, seçme yazılar, seçmeler” ifadeleriyle karşılamıştır (Saraç, 1976, 61).

Öte yandan Abdülkadir Bulut da bir makalesine “antoloji nedir?” sorusuyla başlamış, bu kelimenin Türk Dil Kurumu’nun *Türkçe Sözlüğü*’ndeki anlamını yazmış, ayrıca Pars Tuğlacı’nın *Okyanus Ansiklopedik Sözlüğü*’ndeki karşılığını da belirtmiştir. Pars Tuğlacı’ya göre “antoloji” kelimesi, Fransızca olup, köken itibarıyla de Anthos’tan (çiçek+legein, seçmek) gelmektedir. “Seçme şiirleri veya düz yazıları bir araya toplayan kitaba” denmekte, hatta “ seçme nesir veya manzum yazılar dergisi” diye de nitelendirilmektedir (Bulut, 1 Ocak 1980, 14). “Gül-deste” Farsça bir kelimedir ve zaman zaman “antoloji” yerine kullanılmıştır.

“Yazarların ya da sanatçıların ürünlerinden bilgilendirme, biriktirme/saklama, estetik gibi prensiplerin biri veya daha fazlası amaçlanarak oluşturulmuş derlemelere genel olarak “antoloji” adı verilir.” (Karagülle, 2006, 383).

Ataç insanoğlundaki zevk değişimine, tercih farklılığına değinmiş, insanların dün sevdiklerini, bugün sevmeyebileceğini, beğenmeyebileceğini hatırlatmış, birtakım şiirlere kendini bağlamamakla yerinde bir davranış gösterdiğini bildirmiştir. Çünkü ona göre antolojide yapılan bir deneme değil, bir seçme işidir. Antolojiyi hazırlayan önündeki yüzlerce, binlerce şiir ve beyitten birkaçını seçip, “İşte bunlar güzeldir” demektedir. Okuyuculara da sanki “Unutmayın bunları, siz de okuyun, çevrenizdekilere okutun” şeklinde yaklaşmakta, bu seçilen şiirlere tanıklık edilmektedir. Oysa kendisi buna cesaret edememiş, şiir severleri yanıltmaktan çekindiğini söylemiştir (Ataç, 1965, 64-69).

Yaşar Nabi döneminde *Varlık* dergisinde antoloji konusunda yer almış yazılar az değildir. Dergide gerek Varlık yayınevi gerekse diğer yayınevleri tarafından yayımlanan şiir ve nesir antolojileri tanıtılmış ve çeşitli açılardan değerlendirilmiştir.

Antolojileri türler bakımından ikiye ayırmak gerekir. İlki şiir antolojileri, diğeri de nesir(hikâye, roman, deneme,) antolojileridir. Her ikisinin türde de Türk yazarlarından/ şairlerinden bahsedilen yurtda ve yurtdışında yayımlanmış antolojiler vardır. Bu yüzden onları ele alırken alt başlıklar halinde değerlendirmek gerekmektedir. İlk şiir antolojilerinden başlamak kronolojiye uygun düşecektir.

Şiir Antolojileri

Daha önce söylenildiği üzere Türkiye’de yayımlananları olduğu gibi yurtdışında yayımlanan antolojiler vardır. Hatta yurtiçinde başka milletlerin edebiyat ürünlerinden oluşturulan antolojiler de eksik değildir. Varlık dergisinin gelişim çizgisi gözden geçirildiği zaman ilkin şiir antolojilerine ilişkin yazılara rastlandığı görülmüş, daha sonra da nesir türündeki antolojileri değerlendiren yazılarla karşılaşmıştır. Şimdi bu antolojiler sırasıyla anlatılacaktır:

Türkiye’de Yayımlanan Şiir Antolojileri

Türk Şiirinden Örnekler: Baki Süha Ediboğlu’nun antolojisidir. 1944 yılında Ankara’da Berkalp Kitabevi tarafından basılan bu kitap, son yıllarda çıkan seçme şiirleri içine alan bir antolojidir. Baki

Süha, Cenup adlı bir şiir, Sel başlıklı küçük hikâye kitaplarıyla da tanınmıştır. *Türk Şiirinden Örnekler*, son çeyrek yüzyıllık Türk şiirinden iki yüze yakın şiir içermektedir.

Türker Acaroğlu'na göre Ediboğlu, burada, son yıllarda nazımdaki edebî gelişmenin yalnız örneklerini vermekle yetinmemiş, aynı zamanda bu şairlerin edebiyata giriş sırasına bağlı kalarak şairlerin hayatı ve eserleri hakkında bilgiler sunmuş; bunların özelliklerini de anlatmıştır. Antoloji, yeni Türk şiirinin Türk insanın iç hayatının yönlerini güzelce yansıtmakta ve bunda da hazırlayanın şair olmasının son derece olumlu etkisi görülmektedir. Kitapta, Baki Süha'nunkinden başka Necmettin Halil Onan'ın da bir yazısı vardır. Türk şiirindeki gelişmeleri anlatan bu yazılara Cevdet Kudret'in "Bugünkü Türk Şiirinin Ana Çizgileri"ni de eklemek gerekir. Cevdet Kudret, makalesinde, bilimsel bir yaklaşımla dil; şekil, vezin, ahenk sorunlarına temas etmiştir (Acaroğlu, 1-15 Şubat 1945, 17).

Kitabın örnekler kısmı Yahya Kemal ile başlamış; Orhan Veli, M. Cevdet Anday, Oktay Rıfat üçlüsüyle sona ermiştir. Bu şairlerin arasına da Orhan Seyfi, Yusuf Ziya, Halit Fahri, Faruk Nafiz, Nazım Hikmet, Hasan Âli Yücel, Şükufe Nihal, Halide Nusret, Kemalettin Kamu, Necmettin Halil, Ömer Bedrettin, Ahmet Kutsi, Necip Fazıl, Ahmet Hamdi, Sabri Esat, Vasfi Mahir, Yaşar Nabi, Cevdet Kudret, Ziya Osman, B. Kemal Çağlar, Ahmet Muhib, Cahit Sıtkı, Hamit Macit, Feridun F. Tülbentçi, Mustafa Seyit Sütüven, Fazıl Hüsnü, Bedri Rahmi girmiştir.

Türker Acaroğlu, Baki Süha'nın son devir şairlerinin en önemlilerini kitabına aldığını belirtmiş, ayrıca her şair için açıklayıcı notlar koymuş olmasını da son derece yararlı bulmuş; antoloji düzenlerken bazı kısıtlamalara uymak mecburiyetine işaret etmiştir. Baki Süha Ediboğlu da Yahya Kemal ile başladığına göre (1920'lerden başladığını söylemektedir) Ahmet Haşim, Ali Ekrem, Ziya Gökalp, Mehmet Emin, Celal Sahir, Fazıl Ahmet, Ali Mümtaz gibi şairleri unutmaması gerekirdi diye düşünmüş; Enis Behiç, Vasfi Mahir, Ziya Osman gibi şairlerden de daha fazla örnek almasından yana olduğunu belirtmiştir. Son devrin belli başlı şairlerinden seçilmiş bir şiir demetinin yayımlanmış olmasının, Türk şiirini izleyenlere büyük kolaylık sağlayacağını ileri sürmüştür (Acaroğlu, 1-15 Şubat 1945, 17).

Bugünkü Şiirimiz: Fahir Onger tarafından hazırlanmış 80 sahifelik bir kitaptır. Eserde 29 şairin şiirlerine yer verilmiştir. Ünlü eleştirmen Fahir Onger, en eskileri Cahit Sıtkı Tarancı ile Ahmet Muhib Dıranas olan son devir şairlerinin çoğunu ve bunların birkaç şiirini eserine almıştır.

Eleştirmen Fahir Onger'in kendi neslinin şairlerini bir araya getirdiği bu kitabı hakkında Naim Tiralı bir eleştiri yazmıştır. Naim Tiralı'ye göre Yedi Meşalecilerden sonraki nesil için özellikle böyle bir antolojiye ihtiyaç vardır. Fahir Onger de bu eseriyle bu büyük ihtiyacı karşılamıştır. Ne var ki bir antoloji hazırlamak kolay gibi görünen güç işlerdendir. Hele bu antolojiye alınacak şiirler, seçicinin her fırsatta yüz yüze geldiği kimselerin eserlerinden seçilecekse, mesele daha büyük bir önem kazanmaktadır. Fahir Onger de bu güç işin altından başarıyla kalkmış ve yararlı bir eser meydana getirmiştir. Memleketteki şairlerin muhtelif şiir anlayışlarına dikkat edilerek hazırlanan bu kitapta kuvvetli şairlerin yanında zayıf şairler de bulunmakta, Muzaffer Tayyib Uslu, Celal Silay, Adnan Bulak, Mehmet Serpin gibi şairlerin ise ihmal edildiği anlaşılmaktadır. Ayrıca Naim Tiralı, Fahir Onger'in önsözündeki görüşlere katılmadığını belirtmiş; onun her şairin özgeçmişini altına eklediği kanaatleri doğrulamak için şiir seçmiş olduğunu ileri sürmüştür. Hatta daha da ileri gitmiş; esere, antoloji denilmesini uygun bulmayarak, ona, "bir tenkitçinin en çok antolojiye benzeyen, nevi şahsına münhasır bir tenkit kitabı" gözüyle baktığını bildirmiştir (Tiralı, 1-15 Mayıs 1945, 292).

Divan Şiiri Antolojisi: Varlık Yayınları arasından 1 Haziran 1947’de çıkan bu antoloji, XV. asırdan bugüne Divan edebiyatının en güzel gazellerini bir araya getiren bir eserdir. Vasfi Mahir tarafından hazırlanmış ve şiirlerin sadeleştirilmiş karşılıkları kitaba alınmıştır. Derleyeninin bir önsözü ile 180 sahifeyi bulmuştur.

Zahir Güvemli bu eseri kötölemek isteyen birisi için çeşitli fırsat ve imkânlar bulunduğunu ileri sürmüş, Yahya Kemal’in bir divan şairiymiş gibi antolojiye alınmasından; hemen yalnız gazellerden ibaret parçaların seçilmiş olmasına hatta divanların gereği gibi taranmamış bulunmasına kadar pek çok konudan bahsedebileceğini söylemiştir. Hatta Kocatürk’ün başlangıçta koyduğu ilkelere birçok yerde yine kendisinin uymadığı ile ilgili eleştiriler yapılabileceğine dikkat çekmiştir. Ama Güvemli’ye göre asıl olan, antolojinin kendi hedefine ne kadar yaklaştığıdır. Seçilen şiirler genellikle her antolojiye girecek güzelliكتedir. Divan şiirini vaktiyle tatmış kimseler, her divanı el altında bulunduramazlar. Bu yüzden şiirlerin toplu halde verilmesi son derece yararlı olmuştur. Kocatürk, Divan şiirini hiç tatmamış olanların da işlerini kolaylaştırmıştır. Divan şiirinin havasını, muhtelif şairlerin güzel eserlerinin tadını, edasını okuyucuya duyurmuş, onların zevk almalarına zemin hazırlamıştır (Güvemli, 1 Ağustos 1947, 7).

Halk Şiiri Antolojisi: 13. yüzyıldan bugüne halk şiirinin “isimli veya anonim” en güzel örneklerini bir araya toplayan kitap; o güne kadar bir benzerine rastlanmadığı bir güzellik hazinesi sayılmıştır. Eseri hazırlayan ve önsözü yazan Eflatun Cem Güney’dir. *Divan Şiiri Antolojisi* ile birlikte bu iki eserin “Başlangıcından Bugüne Türk Şiiri Antolojisi”nin ilk iki cildini teşkil ettiği belirtilmiştir (Güney, 1 Haziran 1947, 16).

İşte bu 164 sahifelik antolojiyi derleyen Eflatun Cem Güney’i alabildiğine öven Zahir Güvemli, daha sonra onun, “hakiki halk şiirinin lafazanlıklar arasında erimiş, kaybolmuş, tesirini kaybetmiş güzelliklerini bir araya getirerek” okuyucuda müstesna bir sanat heyecanı yaratmak istediğini ifade etmiştir (Güvemli, 1 Ağustos 1947, 7).

Melih Cevdet Anday ise Varlık yayınları arasında çıkan bu güzel kitapta 65 halk şairinden seçilmiş şiirler bulunduğunu bildirmiş; eserin, önemli yanlarından birisinin de içinde pek çok kişinin bilmediği şiirlere yer verilmiş olması olduğunu belirtmiştir. Bu durumu takdirle karşılayan Anday, bu kitabın hazırlanışındaki yolu beğenmiş; içindekileri Türkçenin güzel örneklerinden saymış, Karacaoğlan’ın bir şiirini de yazısına eklemiştir (Anday, 1 Ağustos 1947, 14).

Türk Yenilik Şiiri Antolojisi: “Başlangıcından Bugüne Türk Şiiri” serisinin üçüncü cildir. Tanzimat’tan Cumhuriyete kadar yetişmiş Türk şairlerinden bahseden bu esere şu şairlerin girdiği görülmektedir:

Ziya Paşa, Namık Kemal, Rezaizade Mahmut Ekrem, Abdülhak Hâmid, Eşref, Süleyman Nesip, Tevfik Fikret, Mehmet Emin, Cenap Şahabeddin, Süleyman Nazif, Hüseyin Siret, Mehmet Akif, Faik Ali, Celâl Sahir, Ahmet Haşim, Mithat Cemal, Ali Canip, Orhan Seyfi, Enis Behiç, Halit Fahri, Yusuf Ziya, Faruk Nafiz, Ali Mümtaz, Necmeddin Halil ve Yahya Kemal.

Eseri hazırlayan Yaşar Nabi, kitabın başına koyduğu önsözde, bir antolojinin ne kadar mükemmel olursa olsun eleştirilerden kurtulamayacağını bildirmiştir. Eserinde şişirilmiş şöhretlere mümkün olduğu kadar az yer verdiğini ifade etmiştir (Gene Antolojiye Dair, Varlık, 1 Ekim 1947, 2).

Öbür yanda Yaşar Nabi, antolojiler konusunda Varlık’ta, “Halit Fahri’ye Açık Mektup” başlığı altında bir yazı kaleme alarak eleştirilerine cevap vermiştir. Çünkü Halit Fahri, *Türk Yenilik Şiiri Antolojisi*’nin sırf para kazanmak amacıyla çıkarıldığını ileri sürmüş, bu kitaba kendisinden alınan şiirleri

beğenmemiştir. Yaşar Nabi ise makalesinde, onu gençliğinde meşhur etmiş olan şairlerinden birkaçını antolojisine aldığını, asla kötü niyetle hareket etmediğini, sadece onun görüşlerindeki tutarsızlıklara, fikir değişikliklerine işaret etmekle yetindiğini vurgulamış; son yıllarda *Varlık* dergisine karşı husumet gösterdiğini belirtmeden geçememiştir (Nayır, 1 Aralık 1947, 7).

Varlık yöneticisi, şairlerine piyasanın en yüksek telif bedelini ödeyerek iki kitap basmış, bunlardan *Otuz Beş Yaş* üç bin adet yayımlanmasına rağmen bir senede hemen hemen tükenmiştir. Halit Fahri'nin önce beğenip de sonradan beğenmediği Ziya Osman'ın *Geçen Zaman*'ı da ikinci baskısı olmasına rağmen bitmek üzere olduğunu söylemiştir; "Hâlâ şiir yazmak iddiasında bulunuyorsam kim karışır?" diyen Halit Fahri'ye de buna kimsenin karışamayacağını ama gençler de o şiirleri beğenmezlerse ve antolojiye almazlarsa onlara da kimsenin karışmaya hakkı olmadığını hatırlatmıştır (Nayır, 1 Ocak 1948, 6).

Yeni Türk Şiiri Antolojisi: *Başlangıçtan Bugüne Türk Şiiri* serisinin dördüncü ve son cildini teşkil eden bir eserdir. Yaşar Nabi'nin önsözünü yazıp hazırladığı bu eserin içindeki şairler; Kemalettin Kamu, Ahmet Hamdi, Ahmet Kutsi, Nazım Hikmet, Ömer Bedrettin, Necip Fazıl, Sabri Esat, Cevdet Kudret, Vasfi Mahir, Yaşar Nabi, Behçet Kemal, Ahmet Muhip, Hamit Macit, Ziya Osman, Cahit Sıtkı, Bedri Rahmi, Fazıl Hüsnü, Celâl Sılay, Orhan Veli, Oktay Rifat, Melih Cevdet, Baki Süha, Behçet Necatigil, Cahit Külebi, Ceyhun Atuf, Sabahattin Kudret, Necati Cumalı ve Şinasi Özdenoğlu'dur (Nayır, 1 Aralık 1947, 12).

Yaşar Nabi, 1968 yılının sonlarına doğru *Başlangıçtan Bugüne Türk Şiiri Antolojisi* adlı antolojiyi hazırlayıp yayımlamaya çalışmış, 1969 yılı başında da kitabı okurla buluşturmuştur. Yirmi yıl önce hazırlanmış olan ve şiirimizin dört dönemini dört ayrı kitap halinde yansıtan bu antolojiyi tek kitap halinde bir araya getirmiştir.

Muhtar Körükçü, dört yüz sayfanın içine Türk şiirinin belirli dört aşamasını sığdırmanın zorluğuna dikkati çekmiş, bölümler içinde de şairlerin önem sırasına, değer ölçüsüne göre sıralandığını vurgulamıştır. Her bölüm için yirmi beş şair seçilmiş, bunlar kronolojik bir düzen içinde verilmiştir. Körükçü, Divan şiiri içinde alınmamış birtakım gözde şairlerin bulunduğunu görmüş, Halk şiirinden de pek çok ünlü ozanın kapsam dışında bırakıldığını tespit etmiştir.

Muhtar Körükçü kitabın Necati Cumalı'ya kadar geldiğini göz önünde tutarak, ona "Son Yeniler", "En Son Akımlar" gibi bir bölümün daha eklenmesini önermiştir. Çünkü geride epey şair vardır. Yine Yaşar Nabi'nin kaleme aldığı önsözü çok beğendiğini, orada, *Varlık* dergisi sahibinin Türk şiiri üzerine yazdıklarına katıldığını belirtmiştir. Ayrıca kitabın sonunda da adı geçen şairler üstüne kısa ama özlü bilgiler verilmesini takdir etmiştir. "Hazırlayanın oturmuş bilgisi, yönsüz tutumu, temelli kültür ve zevke dayanan hükmü bakımından" bu eserin, elindeki en güvenilir, en sağlam antoloji olduğu kanaatine varmıştır (Körükçü, 1 Şubat 1969, 13).

Resimli Yedigün Şairleri Antolojisi: Abdullah Rıza Ergüven'in hazırladığı bu antolojiyi Melih Cevdet Anday eleştirmiştir. Abdullah Rıza Ergüven, kitabında, içinde kendisinin de yer aldığı 29 genç şairin hayatını, sanat hakkındaki görüşlerini toplamış, her birinden ikişer üçer şiir seçmiştir. Anday, kitabın önsözünde de "samimi şiir ihtiyacına tek cevap olduğu" iddiasında bulunulduğunu aktarmıştır (Anday, 1 Şubat 1948, 14).

Antolojide Abdülvehap Angın, Ali Fehmi Bulver, Halil Soyneş, Mehmet Çakırtaş, Kamil Toppare, Necla Salih Suphi gibi şairler yer almıştır. Melih Cevdet Anday, eserdeki yirmi dokuz kişiden bir ikisini tanıdığını, öbürlerinden hiçbir şiir okumadığını, kendilerini ilk kez bu kitapta gördüğünü

söylemiştir. Yine Abdullah Rıza Ergüven'in bir ekol saydığı bu şairleri tanıtırken verdiği kesin hükümlere de katılmamış, şairlerin çoğunu beğenmemiştir. Sözgelisi Mazlum Kenan Köstekçi için "edebiyatımızın kendini tarihe mal eden en lirik şairlerden olduğu" ileri sürülmüş ama Melih Cevdet Anday, onun adını ilk kez gördüğünü belirtmiştir. Abdullah Rıza Ergüven'in İbrahim Minnetoğlu hakkındaki ölçsüz övgülerine örnek veren yazar, Cahit Obruk'un bu antolojiye girmek istememesine rağmen alındığını ifade etmiş, Engin Gönül, Mehmet Emin Özen gibi şairlerin kitapta nasıl tanıtıldığını yaptığı alıntılarla göstermiştir. Pek çok afakî hükümü içeren bu antoloji Melih Cevdet Anday tarafından sert bir dille eleştirilmiştir (Anday, 1 Şubat 1948, 14).

Yeni Şiir Antolojisi (1928-1949): Önsözü Mehmet Kaplan tarafından yazılan bu eseri, öğretmen ve yayıncı İsmail A. Sarar hazırlamıştır. Muhtar Körükçü, antolojide hem Mehmet Kaplan'ın hem de eser sahibinin önsözlerinin bulunduğunu ifade etmiştir.

Körükçü, sanat hayatındaki durgunluktan yakınıldığı bir dönemde antoloji bolluğuna dikkat çekmekte, bunun kötü bir iş olmadığı kanaatini taşımaktadır. Ona göre geniş okuyucu kitlesine okuma zevki aşılayacağından şüphe olmayan bu eserleri teşvik etmek gerekmektedir. Antolojilere girme meselesini, şiir seçme işini, hüküm ve teknikleri, şekil bakımından aksaklıkları büyütmemek şarttır. Bunları hoşgörüyü karşılamak yerinde olacaktır.

Sarar da önceki antolojilerde olduğu üzere, şairleri doğum tarihlerine göre sıralamış, kısa biyografilerine yer vermiş, haklarındaki umumi hükümlere de yer vermiştir. Eserin sonuna da en genç şairlerden, umumi olarak derlediği şiirleri koymuştur. Körükçü; İsmail Sarar'ın bir iki şairi atladığını, buna karşılık, bazılarında da diğerlerinden fazla yer verdiğini ifade etmiştir. Bazı yeni seçilen şiirlerin, o şairlerin en iyi şiirleri olmadığını ileri sürmüştür. Sarar'ın bunlardan pek meşhur olmamış, başka yerlerde göze çarpmamış olanlarını seçmiş olmasını onun zevkenden kaynaklandığını bildirmiştir (Körükçü, 1 Eylül 1949, 12).

Atatürk Şiirleri Antolojisi: Mustafa Baydar'ın yazdığına göre vefatından yayımlandığı tarihe kadar Atatürk'e dair yazılan şiirlerin önemli bir kısmını bir araya toplayan bu kitap, 1950 yılında yayımlanmış ve Atatürk'ü sevenlere en değerli bir armağan olarak sunulmuştur. Bu armağan, Atatürk'ün vefatından duyulan üzüntüyü hafifletmiş; şairlerin samimi gözyaşlarıyla duygularını yansıtan şiirlerin yanında, onun büyük eserinin korunacağına ve yükseltileceğine dair inancın ortaya konulmasına vesile olmuştur.

Mustafa Baydar, eserde altmış iki şairin muhtelif şiirlerinin bulunduğunu söylemiş; şiirlerden örnekler sunmuş, şairlerin bu büyük insanın hangi yönlerini dile getirdiklerini göstermiş, Ata'ya gönülden kopan mısralarla seslenildiğini vurgulamıştır. Ayrıca bir kısım şairlerin de Atatürk'ün kabrinde rahat uyuyamadığından ve eserlerinin yıkılmış olduğundan bahsettiğini ifade etmiştir (Baydar, 1 Ocak 1951, 17). Sami N. Özerdim de *Varlık*'taki "Kitaplar" köşesinde bu türde bir kitabı İbrahim Zeki Burdurlu'nun da düzenlediğini hatırlatmış; eserin; yetmiş yakın şairden seçilmiş şiirler barındırdığını söylemiştir. Burdurlu, antolojisindeki Atatürk şiirlerine Mehmet Emin Yurdakul'la başlamış, H. Zekai Yiğiter'le bitirmiştir. 243 sahifelik eserin basımı İzmir'de yapılmıştır (Özerdim, 1 Ekim 1967, 18).

Asker Şairler Antolojisi: Birkaç kere askerlik yapan, asker dostlarının çok olduğunu söyleyen Muhtar Körükçü'ye göre ordu mensuplarının edebiyatla ve genel olarak sanatla ilgileri, diğer meslek sahiplerinden çok fazladır. Bunda toplu olmanın, bir çatı altında bulunmanın, birçok arkadaşın sık sık bir araya gelebilmiş olmasının payı büyüktür. Edebiyat ve sanat biraz karşılıklı ilgi, telkin, tavsiye ve

uyarma işidir. Körükçü askerlikte bunun çokça yapıldığını bildirmiş; nöbet geceleri subayların birçoğunun kitap okuduğuna yahut edebiyattan konuştuklarına tanık olmuştur.

Muhtar Körükçü, bu görüşlerini Faruk Çağlayan'ın *Asker Şairler Antolojisi* adlı kitabını tanıtırken yazmıştır. Harbiye mezunu ressamın sergisi nasıl açılmışsa, bu kitapta da çoğu tanınmış ve sevilmiş şairlerden olmak üzere ordu mensuplarından kırka yakın şairin eserlerinden örnekler toplanmıştır. Körükçü, Fazıl Hüsnü gibi birinci sınıf sanatçıların yanında Oğuz Kazım Atok, Emin Ülgener, Zafer Hüsnü Taran, Aziz Behiç Serengil, Fethi Tevetoğlu, Turgut Uyar gibi tanınmış imzaların da eserde bulunduğunu bildirmiştir.

Eserin ilk sayfalarında Necmeddin Halil Onan'ın bir önsözü ile her şaire ait kısmın başında hal tercüme bulduğu görülmüştür. Bu kırka yakın şairin arasında ortak bir sanat görüşü aramak boşunadır. Yine kitaptaki şiirlerin hepsinin de başarılı ve değerli eserler olduğu söylenemez. Ama genellikle hepsi cevher ve yetenek sahibi sanatçılardır. Bundan ötesi zevk farkından başka bir şey değildir. Kısaca okuyucular için bir sanat ve şiir kaynağı olabilecek bir eser ortaya çıkmıştır (Körükçü, 1 Nisan 1951, 18).

Memleket Şiirleri Antolojisi: Hikmet Dizdaroğlu yazısında Osman Atilla'nın hazırladığı *Memleket Şiirleri Antolojisi*'nin ilk baskısının 1944 yılında yapıldığını bildirmiştir. 1958'de kitabın geniş ve ilaveli düzeltmelerle, güzel, kaliteli ve temiz yeni bir baskısıyla karşılaştığını ifade etmiştir.

Dizdaroğlu'na göre sekiz bölüm olarak düzenlenmiş bu antoloji yurt güzellemeleriyle başlamış, beş bölgeyi (Doğu, Batı, Orta, Güney, Kuzey Anadolu) dolaşmış, dağlara yükselmiş, "köpüklü kanatlı su"larla geziyi tamamlamıştır. Kitaba önsözü Ahmet Kutsi Tecer yazmıştır. Tecer, bu kitap için "antoloji değil, bir gönül coğrafyası" demekten kendini alamamıştır (Atilla, 1958, 2).

271 sayfalık antolojideki şiirler, yurdu sevme ve sevdirmenin yolunu açmaktadır. Böyle arınmış duyguları dile getiren eserler insanı heyecanlandırmakta, yüreklere işlemekte, yurt sevgisini, millet sevgisini etkin bir şekilde dizelerle duyurmaktadır. *Memleket Şiirleri Antolojisi* yurt güzelliklerini anlatan şiirlerle doludur. Antolojide, en güzel yurt ve vatan güzellemelerinin bulunduğu hatırdan çıkmamalıdır. Seçkin parçalar bu konuda yazılanların en iyileridir. Birbirinden alımlı yüzlerce şiir arasında bir tercih yapmanın zorluğu besbellidir. *Memleket Şiirleri Antolojisi* emek verilmiş bir ürün olarak, her zaman zevkle okunacak bir kitaptır. Dizdaroğlu antolojiden birkaç örnek vermiş, Osman Atilla'nın emeğini takdir etmiş, "mahalline masruf" olduğunu bildirmiş ve bu gibi antolojilerin artmasını dilemiştir (Dizdaroğlu, 1 Temmuz 1959, 16).

Güldeste - Seçilmiş Şiirler: Hikmet Dizdaroğlu, Osman Atilla'nın Selek Yayınları arasında çıkan 271 sayfalık antolojisinden sonra bu defa, 1958 yılında Ankara'da basılan bir diğer antolojiyi değerlendirmiştir. Eseri, Ergin Yürüten ile M. Şevki hazırlamıştır. "*Güldeste- Seçilmiş Şiirler*" adını taşıyan bu 112 sayfalık antolojiyi hazırlayanlar; amaçlarını, "Yunus Emre'den günümüze kadar edebiyatımızın seçilmiş en güzel şiirlerini vermek" (Dizdaroğlu, 1 Temmuz 1959, 2) şeklinde belirtmişlerdir. "*Güldeste- Seçilmiş Şiirler*" başlığı altında yayımlanan bu eseri düzenleyen genç edipler, bir şiir güldestesi (antolojisi) hazırlamanın hem çok kolay, hem de çok zor bir iş olduğunu belirtmişler, birtakım ilkeler ileri sürmüşlerdir. Antoloji çok büyük ya da küçük olmamalı, toplayacağınız çiçekler çeşitli, renkler ve neviler mesut bir ahenk içinde birleştirilmiş bulunmalı" gibi sözleri, Hikmet Dizdaroğlu yuvarlak ve iri lâflar diye eleştirmiş, ayrıca eleştirisinde bu önsözdeki görüşleri oldukça sert bir üslupla yermiş, yazarların kafalarında konunun yeterince aydınlanmadığını ileri sürmüş; daha sonra da yazarların dillerindeki eskiliğe dikkat çekmiştir. Yine onların "eksiklik ve

yanlılıklarımızı hoş görürlüğünüze bırakıyoruz” sözlerini hoş görmüş, ama öz Türkçeye sırt dönmelerini bağışlamamıştır.

Güldesteciler, imzaya ve üne bakarak değil de zevklerinin kılavuzluğu ile şiirlerini seçmişlerdir. Onların böyle davranmalarını yerinde bulan Dizdaroğlu, ancak orta çapta bir kitapçığa aynı şairden birkaç şiir alacaklarına, değişik adlara yer verselerdi, daha verimli bir yol tutmuş olurlardı şeklinde eleştiride bulunmuştur. Yine böyle yapmış olsalardı, onların toplayacakları çiçeklerin “çeşitli” ve “eserin muhteviyatının daha geniş olması” gerekecek, önsözde söyledikleriyle tutarlılık göstereceğini, belirtmiştir. Sonunda Dizdaroğlu, Güldeste’yi bu haliyle bile hazırlayıcıların düşündüklerinden ileri bulmuş, kitapta kendisinin de beğendiği ve sevdiği şiirler olduğunu ifade etmiştir (Dizdaroğlu, 1 Temmuz 1959, 16).

Bahar Şiirleri Antolojisi: Erdoğan Alkan ile Tahir Hayrioğlu, bahar şiirlerini bir araya getirdikleri, seksen sayfalık küçük bir antoloji yayımlamışlardır. Kitap, 1958 yılında İstanbul’da basılmıştır. Osman Attila, bu kitabın önsözünü yazmıştır.

Şiirler, yalnız yeni kuşak şairlerinden alınmış, Hececi diye bilinenlerin bile saf dışı bırakıldığı görülmüştür. Seçilen şiirlerin bu konuda meydana getirilenlerin en güzelleri olduğunun söylenemeyeceği vurgulanmış, belleklerde, defterlerde saklı nice bahar şiirleri olduğu ifade edilmiştir.

Hikmet Dizdaroğlu, yazısında; bu gençlerin, sadece genç kuşağın gücünü belirtmek istedikleri sonucuna varmıştır. Doğru ya da yanlış yaptıklarını karışmayan Dizdaroğlu, yapılanın bir mevsimi dile getiren şiirleri derlemek olduğuna göre, bir kuşakla yetinilmemesi gerektiğini hatırlatmış; ayrıca baharın anlamının çok geniş tutulduğunu, bu yüzden baharla ilişkisi olmayan şiirlerin de araya girdiğini söylemiştir. Kısaca *Bahar Şiirleri Antolojisi*’ni, “ilk yazlarını süren genç kuşak şairlerinin bahar konusundaki eğilimlerinin noksan bir belgesi” olarak nitelendirmiştir (Dizdaroğlu, 1 Temmuz 1959, 16).

Varlık Şiirleri Antolojisi: Bu antoloji Ülkü Tamer’in emeğiyle *Varlık*’ta yayımlanmış bütün şiirlerin gözden geçirmesiyle meydana gelmiştir. Bu, 288 sayfalık kitap 1974 yılında, İstanbul’da basılmıştır. *Varlık* dergisinin çıkmaya başladığı otuz üç yıldan beri dergide yayımlanmış şiirler içinde en güçlü ve geleceğe kalabilecek olanların seçilip şiir severlerin önüne konulmuştur. Muhtar Körükçü bu antolojiyi “faydalı bir tutumun ürünü” olarak nitelendirmiştir. Yazara göre bu eser, iki yönden faydalıdır. Bunun ilki, genel olanıdır. Çok çeşitli beğeni ve zevkler etkisinde farklı yön ve amaçlarla hazırlanmış bir sürü antoloji içinde, kültürünün derinliğine ve zevkinin sağlamlığına inanılan Ülkü Tamer gibi birisinin süzgecinden geçmiş olması, derli toplu bir kitap edinme imkânını vermesidir. Diğeri de Türk edebiyatının çok davranışlı ve değişmeli geçen otuz üç yılı içinde hem topluca akımlar, hem de teker teker kişiler hakkında kanaat edinmeye, parlayan ve sönen sanatkârları hatırlamaya yaramasıdır.

Muhtar Körükçü’nün gözünde elbette bir başına *Varlık* dergisi bütün Türk edebiyatı demek değildir. Onun dışında da edebiyatı temsil edenler, hatta *Varlık* dergisine karşı olanlar da vardır. Ama belli bir oranda, uzun ömürlü ve en çok tutulan bir derginin sayfalarında çıkan şiirler de ortalama şiir anlayışını, zevk gelişimini, hatta sanat görüşlerindeki değişiklik ve çalkantıları yansıtabilir.

Öte yandan antolojide sıralanan adlara bakıldığı zaman, o dönemde Türk edebiyatının önemli kişilerinin bu dergide yazdıkları görülmektedir. Türk edebiyatının başlıca imzalarına yer veren az ya da çok şiir yayımlayan şairlerin eserleri gidişat hakkında az ya da çok fikir verebilir. Orada başlayıp

orada sönenler olduğu gibi, başka akımlara karışanlar, umut verip de sonradan şiirden vazgeçenlerin bu derginin sayfalarında boy gösterdiği antolojiyi karıştıranlar hemen fark edecektir.

Muhtar Körükçü, Ülkü Tamer'in " iyi bir süzgeç" kullandığını, "seçiminde olabildiği kadar yansız, yönsüz, sadece sanat kıymeti ölçüsünü temel tuttuğunu" belirtmiş, kitaptaki şairlerin Ahmet Muhip'le başlayıp Mehmet Başaran'la son bulduğunu ifade etmiştir. Yine Körükçü, bu şiirler içinde o zamanlar çok beğendiklerinin yer almadığını, buna karşılık farkında bile olmadığı şiirlerin şimdi gözüne hayretle çarptığını söylemiş, şiir kanaatlerini yeniden gözden geçirme fırsatıyla karşılaştığını vurgulamıştır. Ülkü Tamer'in bu çalışmasını, insanın her zaman elinin altında bulunduracağı, sık sık başvuracağı ve zevkle karıştıracağı bir şiir pınarı olarak nitelendirmiştir (Körükçü, 1 Temmuz 1966, 12).

Aynı antolojiyi Muzaffer Uyguner de değerlendirmiştir. Ona göre *Varlık* dergisi kırk yıldan fazla bir zamandır okurlarla buluşmuş ve bu uzun süre içinde nice sanatçı, şiir, deneme ve öykü yayımlamıştır. Kitabın içeriğine bakıldığı zaman, Türk edebiyatındaki değişik anlayış ve zevklerin şiire de yansıdığı tespit edilmiştir. Ülkü Tamer'in hazırladığı *Varlık Şiirleri Antolojisi* gözden geçirilirse bir ölçüde de olsa bu değişme ve gelişmeyi görmek mümkün olacaktır. Elbette bütün sanatçılar, edebi ürünlerini *Varlık* dergisinde yayımlamamışlardır. Dolayısıyla *Varlık* dergisinin belirli olan anlayışına uygun olanlar bu dergide çıkmıştır. 288 sahifelik antolojiye bakıldığı zaman, ilk şiirlerini bu dergide yayımlayıp da sonradan başka dergilerin sayfalarına geçenlerin büyük bir çoğunluk oluşturduğu kanaatine varılacaktır.

Muzaffer Uyguner, yazısında, antolojiyi incelerken gördüğü bir başka husustan da bahsetmiştir: O da burada çok sayıda şiir yayımlayan birçok sanatçının daha sonraları şiir yazmaktan vazgeçmiş ya da uzaklaşmış olmasıdır. Yine artık hatırlanmayan kimi sanatçıların da *Varlık*'ın ilk yıllarında başarılı şiirler yayımlamış oldukları görülmüştür. Muzaffer Uyguner, bunlara Esat Dimaray, Fuat Ömer, İhsan Aygün, Naile Alsar, Namık Kâşif, Süreyya Baydargil gibi isimleri örnek vermiş, bu şairlerin özgeçmişlerinin Necatigil'in *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*'nde bile bulunmadığını ifade etmiştir. Antolojinin toplumsal şiirimizin dışında kalan şiirdeki gelişmeleri izleyebilmek için iyi bir kaynak olabileceği kanaatine varmıştır (Uyguner, 1 Ağustos 1974, 12).

Öte yandan Naci Girginsoy, *Varlık*'ın 40. Yılında derginin 800. sayıya ulaşmasından yola çıkarak sözü Ülkü Tamer'in bu 40 yılın sayılarını inceleyerek, 1933-1973 (40 yıl) *Varlık Şiirleri Antolojisi* adlı bir kitap hazırladığından bahsetmiştir. O, bu 40 yılın *Varlık* şiirlerinin dipdiri olduğunu, bugünümüş gibi taze, yaşadığını belirtmiş, ilk örneğini de Ahmet Muhip Dıranas'ın derginin ilk sayısındaki "Hatıra"sından almıştır Daha sonra A. H. Tanpınar, Ömer Bedrettin Uşaklı'dan başlayıp Yaşar Nabi'den örnekler verip 1934 yılına geçmiştir. Yıl, yıl 1973'e doğru gelen yazar, Oktay Rıfat, Orhan Veli, Muzaffer Tayyip Uslu, Melih Cevdet, Ziya Osman Saba, Sait Faik, Necati Cumalı, hatta 1945 yılının 15 Ağustos sayısında Bülent Ecevit'in şiirini *Varlık*'ta gördüğünü belirtmiş, diğer şairlerden (Attila İlhan, Behçet Necatigil, S.K. Aksal, Sunullah Arısoy, Metin Eloğlu, Dağlarca, Cahit Külebi gibi şairlerden verdiği örneklerle yazısını zenginleştirmiştir. Naci Girginsoy bütün bu şairlerin seçkin şiirlerle *Varlık Şiirleri Antolojisi*'nde bulunduğunu söylemiş, her şairden örnekler alınamadığı için üzüldüğünü bildirmiştir. Ülkü Tamer'in çok iyi bir seçme yaptığını, kendisinin böyle bir seçme işini bu kadar beğeniyle, başarıyla yapamayacağını vurgulayarak, bu derlemenin, kokusunu, rengini, diriliğini yitirmeyen bir demet çiçek olduğunu bir kere daha belirtmiştir (Girginsoy, 1 Ekim 1974, 7/23).

Kahramanlık Şiirleri Antolojisi: Bu konuda daha önce çeşitli antolojiler yayımlandığını belirten Sami N. Özerdim, Osman Attila'nın çerçeveyi daha geniş tutarak, "*Başlangıçtan Bugüne Türk Kahramanlık*

Şiirleri Antolojisi" adını verdiği yeni bir eserinden bahsetmiştir. Kitap 347 sahifedir ve Ak Yayınları tarafından basılmıştır.

Antolojide "Başlangıç", Orkun yazıtlarından alınan bir parçadır. Bunu Doğulu-Batılı ünlülerin Türkler için söyledikleri sözler izlemiş, "Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi" ile "İstiklâl Marşı", *Kutadgubilig*'ten bir filozofun düşünceleri de başa alınmıştır. "Divan Edebiyatında", "Halk Edebiyatında", "Yenileşme Edebiyatında", "Cumhuriyetten Sonra" başlıkları altında, seçilen şiir örnekleri verilmiştir. Kitaba "Savaş ve Zafer Türküleri" (Serhad Türküleri) de eklenmiştir. Antolojide 150'den fazla şairin adına rastlanmakla birlikte, kimisinden birkaç şiir alındığı görülmüştür (Özerdim, 1 Ekim 1967, 18).

Türk Kadın Şairleri: "Yeni Şiir Kitapları" üst başlığı altında eleştirmen Muhtar Körükçü, *Türk Kadın Şairleri* adlı kitabı tanıtmıştır. O, bu adla ilkin Şahinkaya Dil'in böyle bir kitap hazırladığını hatırlatmış, daha sonra da Halim Yağcıoğlu'nunkini değerlendirmiş ve onun bu çalışmasını sevinçle karşıladığını bildirmiştir. Başlangıçta birbiriyle sanat görüşleri, nitelikleri, ayrı kişilikleri bulunsa da sonunda "süzme ve seçme" söz konusu olduğuna göre, bu iki gücün toplanmasının ortaya ayrı bir güç çıkaracağını düşünmüştür.

Ne var ki umduğu neticenin alınmadığını da tespit etmiştir. *Türk Kadın Şairleri* kitabını yeterli bulmamış, hazırlayanda, "bir dağınıklık, bir ivedicilik, bir kısma eğilimi" sezmiştir. Hatta aynı kitabın adı konusunda da tereddütler uyandırdığı kanısına varmıştır. Çünkü "Türk Kadın Şairleri" demekle, hem kadın şairlerin hem de "kadın konusunda yazan şairler" in kastedilmiş olduğunu, bununla birlikte iki kısımda da darlıklar, eksiklikler bulunduğunu ileri sürmüştür.

Muhtar Körükçü ayrıca kadın şairler içinde, esaslı bir budama yapıldığını, kimilerinin sadece adının verildiğini bildirmiştir. Yine seçilen kadın şairlerden sadece birer örnek alınmış olmasını bir antoloji için yeterli görmemiştir. Bazı şairler hakkında bir kanaat oluşturmak için bu durum uygun düşebilir ama bir antoloji denilince işin mahiyeti değişmektedir. Sözgelisi Gülten Akın'dan sadece bir şiirle yetinmek mecburiyeti yoktur. Körükçü, burada, yazara, bu uygulamayı hangi ölçüye göre kısıtladığı sorusunu yöneltmiş; aynı ölçünün Rabia Hatun adıyla yazan şair için kullanılmadığını ileri sürmüş, Sennur Sezer'in neden tek bir şiirle antolojide yer aldığını sormuştur. Yine şairlerin sadece yaşlarının verilip biyografilerinin verilmemiş olmasını eleştirmiştir.

Kitabın başındaki "sunuş" yazısını Dr. Süleyman Gündüz yazmıştır. Kitabın amacını açıklayan bu yazıdan sonra asıl kitapla ilgisi olmayan "Seçtiklerimiz" başlığı altında bir bölüm daha vardır. Burada Fazıl Hüsnü, Behçet Necatigil ve Salâh Birsal'den birer şiir verilmiştir. Soyadları sırasına göre "Kadın Şairler" bölümü bundan sonra başlamıştır. Körükçü, bu bölümün biraz daha geniş tutulabileceğini, örneklerin biraz daha fazla olabileceğini ileri sürmüştür.

"Türk Aşk Şiirinden" adlı bölümde, Muhtar Körükçü, Halim Yağcıoğlu'nun etkisinin hissedildiği kanaatindedir. Yazar, Yağcıoğlu'nun kendi zevk ve sanat anlayışı açısından kendine göre bir eleme yaptığını belirtmiştir. Bir sıkıştırma, bir tıktırma havası veren bu kitabın, şairler üstüne bir kanı verme, bir yol gösterme amacı gütmesine karşılık; hazırlayanlara, ikinci baskıda işi biraz daha sıkı ve geniş tutmaları tavsiyesinde bulunmuştur (Körükçü, 1 Temmuz 1966, 12).

Mülkiyeli Şairler Antolojisi: Cemal Süreya'nın hazırladığı bu antoloji 104 sayfadır ve Muzaffer Uyguner'in belirttiğine göre kitapta, 1859 yılında kurulan bir kültür yuvasından çıkmış ve şiir alanında ünlenmiş 81 şaire yer verilmiştir. Mülkiyeli şairlerin Servet-i Fünun'dan o güne uzanan gelişmelerini anlatan Uyguner, Türk şiirinin çizgisine işaret etmiş, bu çizgi içinde onların önemli roller üstlendiğini vurgulamıştır. Ahmet Reşit Rey; Süleyman Nesip, Hüseyin Siret, Faik Ali Ozansoy, daha

sonraları Enis Behiç Koryürek, Ömer Bedrettin Uşaklı, Vasfi Mahir Kocatürk, Cahit Sıtkı Tarancı gibi şairleri anmış, özellikle “Otuz Beş Yaş” şairinin, yenilik şirinin kurucularından olduğuna dikkati çekmiştir. Sabahattin Teoman’ı, Şinasi Özdenoğlu’nu, Cemal Süreya’yı, Sezai Karakoç’u, Ece Ayhan’ı, Tevfik Akdağ’ı da anmış, bunların içinde II. Yeni hareketini geliştirenler olduğunu söylemiştir. Yenilik çizgisi dışında kalan, eski şiirin (Divan şiirinin) duyarlılığını dizelerine taşıyan Cemal Yeşil ile Mehmet Çınarlı’nın da adlarını zikretmiştir.

Muzaffer Uyguner, yazısında, kitaba Mülkiyeli şairlerin hepsinin alınmadığını bildirmiş; Cemal Süreya’nın bunlardan bazılarının adlarını Önsöz’de zikrettiğini ama daha başka anılmayan şairlerin de bulunduğunu ifade etmiş, Canan Apak, Nihat Aşar, Oktay Baloğlu, Fethi Soysal, Hilmi Özgen gibi Mülkiyeli şairleri bu unutulmuşlar içine olduğunu belirtmiştir.

Cemal Süreya, antolojiyi hazırlarken, “Türkiye’nin sanat hayatında yankılar uyandırmış, üstlerinde durulmuş, tartışılmış şairleri, bir de şiir serüveninde sonuna kadar direnmiş, sonuna kadar direnme yürekliliğini göstermiş olanlar” ile belli bir beğeniye yükselmiş; belli bir sanat düzeyini tutturmuş olanları seçtiğini, kitaba daha çok bu özelliklerin birini ya da birkaçını taşıyan şairleri aldığını söylemiştir (Uyguner, 1 Ağustos 1966, 14). Muzaffer Uyguner ise, burada tarih metodunun kullanılması gerektiğini hatırlatmış, önsözün biraz daha geniş tutulabileceğini, kitabın hacminin genişletilebileceğini, antolojinin biraz aceleye geldiğini, Mülkiyeli şairlere kısaca değinilip, kısa örnekler vermek suretiyle sanat güçlerinin belirtilebileceğini ileri sürmüştür. Bunlar yapılmış olsaydı, Mülkiyeli şairlerin “Türk şiiri çizgisinin üzerindeki yerinin” daha açık bir şekilde ortaya konulmuş olacağı kanaatine varmıştır. Ayrıca kişilerle ilgili bazı noksanlıkların görüldüğünü bildirmiştir. Onun gözünde Cemal Süreya, öznelliğe düşmekten kaçınmıştır. Kitabına aldığı şairler hakkında basında çıkan yargılara yer vermiştir. Kısaca yönetim hayatında önemli görevler üstlenen bu şairlerin sanatçı yönlerini ve seviyelerini gösteren yararlı bir kitabın ortaya çıktığını ifade etmiştir (Uyguner, 1 Ağustos 1966, 14).

Aşk Elçisi (Başlangıçtan Günümüze Kadar): İlhan Berk’in hazırladığı bu 255 sahifelik kitap, Dost Yayınları arasında 1965 yılında Ankara’da basılmıştır.

Sami N. Özerdim, aşk şiirleri antolojilerinin çok tutulduğundan bahsetmiş; bu yüzden pek çok kişinin kendi anlayışı çerçevesinde seçmeler yapıp yayımladığı gerçeğini hatırlatmıştır. Bu arada İlhan Berk’in yaptığı seçmenin ötekilerden ayrılacağını, hatta üstün olacağını peşinen kabul etmiştir. Çünkü ona göre İlhan Berk, yaşamı şiirle dopdolu geçmiş, şairliği her aşamada sürdürmüş ve sürdürmekte olan bir ediptir. Kitap, adını, aynı zamanda antolojinin ilk şiiri olan Yunus Emre’nin “Yine geldi aşk elçisi yine doldu meydanımız” dizesinden almıştır. İlhan Berk, Behçet Necatigil’in *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*’nden aldığı biyografileri, her şairin şiirlerinden önce vermiştir.

Sami N. Özerdim, ilk bölümün Yunus Emre’den Enderunlu Vasıf’a kadar on üç şairden seçmelerin “Eski Zaman Aşkları” başlığı ile sunulduğunu, Abdülhak Hamit’ten Yahya Kemal’e beş şairin şiirlerinin “Yakın Zaman Aşkları” adı altında, “Kemalettin Kamu’dan İlhan Berk’e kadar olan yirmi dört şairin şiirlerinin ise “Şimdiki Zaman Aşkları “ başlığı altında sıralandığını bildirmiştir (Özerdim, 15 Mart 1966, 2).

Aşk Elçisi, seçimdeki özeniyle, baskıdaki titizliğiyle göz alıcı bir kitaptır. Şiire, aşkın şiir yoluyla anlatımına değer verenlerin bu kitabı ellerinden düşürmeyeceğine inanan Sami N. Özerdim, antolojideki şairlerin adlarını da sıralamıştır. Buna göre ilk sıraya Yunus Emre, Necati, Fuzulî, Bakî, Nef’î, Nail-i Kadîm, Neşatî, Nabî, Şeyh Galip, Nedim, Esrar Dede, Enderunlu Vasıf konulmuş; II.

sıraya da Hamit, Fikret, Cenap, Haşim, Yahya Kemal; yerleştirilmiştir. III gruba da Kemalettin Kamu, Tanpınar, Tecer, Nazım Hikmet, Kısakürek, Abasıyanık, Asaf Halet, Dıranas, Tarancı, Saba, Dağlarca, Kanık, Oktay Rifat, Anday, Külebi, Necatigil, Birsell, Cumalı, Eloğlu, Uyar, Cansever, Cemal Süreya, İlhan Berk (İlhan Berk'ten seçmeleri Salâh Birsell yapmıştır) konulmuştur (Özerdim, 15 Mart 1966, 16).

Aynı eseri değerlendiren Muhtar Körükçü'ye göre İlhan Berk, tam anlamıyla bir sanat adamıdır. Düşünce dünyasını ve hayatını sanata adamıştır. Şiiri iş edinen, şiirin de en yenisini aramakla ömrünü geçiren, kendine özgü sanat yolu tutan bir şairdir. Bu yüzden aynı tutumu antoloji hazırlarken de sürdürmüştür. Dolayısıyla antolojisinde bazılarının yadırgayabileceği şiirlere rastlamaları mümkündür. Körükçü, onun benzer yöntemi, *Beyit ve Mısra Antolojisi*'ni hazırlarken de kullandığı kanısındadır.

İşte *Aşk Elçisi* de bu başka sanat görüş ve anlayışının ürünüdür. Muhtar Körükçü, onun bu kitabının; çok okunmuş, klişe yargılarla tutunmuş, ezberlenmiş ve sınıflanmış şiirlere alışanları şaşırtacağını ileri sürmüş, "Onlar burada beklediklerini ve istediklerini bulamayacaklardır." demiştir. İlhan Berk'in daha kitabın başında şiirlerin seçimiyle ilgili şu sözleri yazdığına dikkat çekmiştir:

"Bugün elime yeniden alsam, Tanzimat ve Cumhuriyet sonrası şiirimizin, kendim de başta olmak üzere, çoğunu ayıklardım. Nedeni de Tanzimat'tan sonraki şiirimizin yapısı bakımından, kendisinden önceki şiirle çatışması, hemen hemen hiçbir birlik kurmadan da uzamasıdır. Oysa bu ayıklamayı eski şiirimizde yapamazdım. Bununda nedeni, eski şiirimizin tutarlığıdır. Tanzimat'tan sonraki şiirimiz kendi toprağından kopmuştur. Kendisinin olmayan bir çizgiyi uzatmıştır. Bu bir defterdir. Buna bir bireyin kitabı demek belki daha doğrudur." (Körükçü, 15 Ağustos 1966, 13).

Bu sözler, Muhtar Körükçü 'ye göre, seçenin sanat görüşü, şiir ve aşk anlayışı, kriteridir ve İlhan Berk'in şiir ve sanat dünyasına giremeyenler için biraz yadırgatıcıdır. Körükçü, sanatçının görüşüne saygı göstermekle birlikte "Evvel Zaman Aşkları" bölümünde Halk şairlerinden Karacaoğlan, Bayburtlu Zihni, Emrah gibi aşk konusunda çok güzel şiirler kaleme alanların atlanmış olmasını eleştirmiştir. Divan şiiri çağlarından uzaklaşmış olursa bile, hiç değilse, Hersekli Arif Hikmet, Yenişehirlil Avni, Leskofçalı Galip üçlüsünden birinin kitapta olması gerektiğini hatırlatmıştır. Yavuz Sultan Selim'in meşhur beytini (Şiirler pençe-i kahrımda olurken lerzan/ Beni bir gözleri ahuya zebûn etti felek) beytini almayışını, Hamit ile Cenap'tan örneklerin bulunmayışını da eleştirmiştir. Öte yandan "aşk ve kadın şairi" diye anılan Celal Sahir'in antolojiye alınmayışını yerinde bulmuştur. Körükçü, bu örneklere Kemalettin Kamu ve Yahya Kemal'den daha başka örneklerin de eklenebileceğini söylemiştir. Bu tespitleri tam bir tarafsız kalma isteğine rağmen yapmak zorunda kaldığını bildirmiştir (Körükçü, 15 Ağustos 1966, 13).

20. Yüzyıl Türk Şiiri Antolojisi: Bu antoloji İlhami Soysal'ın düzenlediği bir antolojidir. Basında epeyce eleştirildiği ileri sürülen bu antolojiyi İlhami Soysal, nasıl hazırladığını anlatmış ve M. Alâeddin Asna da yazısını bu görüşlere dayandırmıştır.

İlhami Soysal, karşılaştığı, belirli bilgi düzeyinde yüz kişinin eline birer kalem kâğıt vermiş, "yirminci yüzyıl Türk şairlerinden bildiklerinizi şuraya yazın" demiştir. Sorduklarının içinde şiirle de yakından ilgilenenler olmasına rağmen şaşkınlık verici bir sonuç çıkmıştır. En çok yazan yirmi üç şair adı yazabilmiştir. Bir hanım gazetecinin yirmi üç adı yan yana getirebildiğini gören Soysal, böyle basit bir araştırma sonucu çıkan adlardan antolojisini meydana getirmiştir.

M. Alâeddin Asna, İlhami Soysal'ın kitabının eleştirisini yapmamış, aydın geçinen insanların, edebiyatı sevdiğini sananların; şiire gösterdikleri ilgiyi irdelemiş, 1900'den itibaren yetmiş üç yıl

içinde çıkan şairlerden on beş yirmi tanesinin akılda kalmasını; toplumda şiirin yeterince önemsenmediği şeklinde yorumlamıştır. Ayrıca İlhami Soysal'dan ayrıldıktan sonra kendi kendine bir deneme yapmış, hiç değilse yüz şair sayarım diye başladığı denemede en çok altmış üç ad yazabildiğini fark etmiştir. Bunların çoğundan da aklında hiçbir dizenin kalmadığını görmüştür. Yazdıkları günlerde kendilerinden söz ettirmiş şairler bir yana; giderek daha az tanınır şairleri hatırlatmış, Ergun Evren, Anıl Meriçelli, Bekir Çiftçi, Jülide Gülizar, Ercan Belen, Özker Yaşın, Dinçer Sümer, Tarık Gürçan, Abdullah Rıza Ergüven'in adlarını bir çırpıda çok kişinin sayamayacağını ileri sürmüştür. Hatta Şinasi Özdenoğlu, Sabahattin Teoman, Orhan Arıburnu, Rıza Polat, Osman Atilla'yı da bunlara katmanın mümkün olabileceğini ifade etmiştir. Asna, bu isimlerini verdiği şairlerin, eski olmadığını, 1950'lerin şairleri olduklarını belirterek, bunların da birkaç yılda unutulacakları kanaatine varmıştır. Şiire yönelişin azaldığı görüşünü tekrarlamış, şiiri gittikçe bir yalnızlık içinde gördüğünü, bunda unutuluların da suçu bulunduğunu belirtmiştir. Yine gerçek bir şairin; yazmaya vakit bulamadığı gibi bir mazeretin arkasına sığınamayacağını söylemiştir (Asna, 1 Ekim 1973, 13).

Yeni Şiirimiz: Sabahattin Batur'un antolojisidir. Dergiler, kitaplar dolusu şiirlerden en iyilerini seçmek güç değildir. Güç olan en iyi şairlerin en güzel şiirlerini bir araya toplamaktır. Bunları antolojiler sağlamakta, bu antolojiler, belli bir dönemin şairlerini, şiirlerini tanımak, bulmak isteyen öğrencilerin işini de kolaylaştırmaktadır. Bu, en iyinin, en güzelin ölçüsünü bulmaya çalışarak antolojisini düzenleyen Sabahattin Batur'u da bir hayli uğraştırmıştır. Naci Girginsoy, Sabahattin Batur gibi insanların ince bir beğenisi, gelişmiş bir şiir saygısı ve sevgisi, sağlıklı bir görüşü olduğu kanaatindedir. Bu yüzden onun antolojisini "bir başucu kitabı", "acılı, yorgun günlerin ilacı" şeklinde nitelendirmiştir.

Girginsoy'a göre kısa sürede 3. baskısına ulaşan Sabahattin Batur'un *Yeni Şiirimiz Güldeste'si*, Kemalettin Kamu ile başlamış, Tanpınar'la, A. Kutsi Tecer'le, Necip Fazıl'la, Ercüment Behzat'la, Ömer Bedrettin Uşaklı ile sürmüş, Selahattin Batu, Asaf Halet Çelebi, Cevdet Kudret, Sabri Esat Siyavuşgil, Sait Faik, Yaşar Nabi, Ahmet Muhip, Behçet Kemal Çağlar, Hamit Macit Selekler, Cahit Sıtkı, Ziya Osman Saba, Bedri Rahmi, Orhan Veli, Baki Süha, Behçet Necatigil, İlhan Berk, Cahit Saffet, Orhan Murat Arıburnu, Nahit Ulvi Akgün, Faik Baysal, Hasan Şimşek, Salâh Birsal, Suat Taşer, Ceyhun Atuf, Sabahattin Kudret Aksal, Rüştü Onur, Mehmet Kemal, Ömer Faruk Toprak, Necati Cumalı, Muzaffer Tayyip Uslu, Özdemir Asaf, Atilla İlhan, Arif Damar, Sunullah Arısoy, Mehmet Başaran, Talip Apaydın, Turgut Uyar, Metin Eloğlu, İlhan Demiraslan, Cemal Süreya, Edip Cansever, Ece Ayhan, Kemal Özer, Ülkü Tamer gibi şairlerle tamamlanmıştır. Naci Girginsoy, özellikle genç şairlerin önlerinde daha uzun yıllar bulunduğunu, daha başka eserler vereceklerini hatırlatmış; onların, ileriki yıllarda, daha başka antolojilere de gireceklerini ifade ederek, "bahçeler dolusu gülden bir avuççuk gül esansı kalacak yarına" demiştir (Girginsoy, 1 Ocak 1972, 8).

Fransız Şiiri Antolojisi: Yaşar Nabi'nin *Varlık* Yayınları arasında yayımladığı *Fransız Şiiri Antolojisi* birkaç yönden üzerinde durulacak bir kitaptır. Muhtar Körükçü, eserin, antoloji olarak belirli bir ihtiyacı karşıladığı ve bir boşluğu doldurduğu kanaatindedir. Yine bu kitap, şiir tercümesi bakımından da önemlidir. Körükçü, şiirlerin genç ve değerli edebiyatçılar tarafından tercüme edilmiş olmasını da ayrı bir mazhariyet, ayrı bir zevk ve değer saymıştır.

Muhtar Körükçü'ye göre, bu tercüme derleyen ve çoğunu da yapan kişi Orhan Veli'den başkası değildir. Önsöz'de amacını ve şiir tercümesinin ne kadar zor olduğunu anlatmış, hatta kendisine edilecek itirazları karşılamaya çalışmıştır. Körükçü, yazısında, tercüme yapan sanatçıların başarılarına değinmiş; "müteşebbis ve toplayıcı" olmanın yanında en çok tercüme yapan Orhan Veli'nin

yapmış olmasına dikkati çekmiş; genç şairlerin de tercümede umulmadık başarı gösterdiklerini söylemiştir. Ayrıca Cahit Sıtkı'nın, Sabri Esat'ın tercümelerindeki başarılarının daha önceden kanıtlanmış olduğunu da hatırlatmaktan geri durmamıştır. Bir de bu tercümelerde her sanatçının şiirleri kendi şekilleri içinde aktarmış olmasını beğenmiştir.

Öte yandan Körükçü, eserdeki bazı eksikliklere de temas etmiştir. O'na göre kitabın en büyük eksiği şiir sayısının azlığı, eserin tam olmaması, pek az şiiri kapsamasıdır.

Öte yandan "La Fontaine gibi sıkıcı edibi almışsa, Racine ile Corneille'in ne kabahati vardı." diye sormuş, Moreas ile Hegnier alındığına göre Samaine, Mistral Prudhomme'nun da alınabileceğini ifade etmiştir. Bazı şairlerin atlanmış olmasına sevinmekle birlikte, antolojiye Breton'dan, Emmanuel'den, Peguy'den yeni cereyandan bazı ilâveler yapılabileceğini belirtmiştir (Körükçü, 1 Nisan 1948, 9).

"Fransız Şiiri" başlıklı yazıda ise, bu antolojinin türünün ilki olduğu belirtilmiş, şiirlerin Fransızcadan çevrildiği, bütün çevirilerin manzum olduğu bildirilmiştir. Başlıca şairlerin, en çok Orhan Veli ile Sabahattin Eyüboğlu'nun, çeviriler yaptığı, Fransız şiirinin belli başlı kıymetlerinin aşağı yukarı eksiksiz olarak temsil edildiği vurgulanmıştır (Fransız Şiiri, 1 Ekim 1947, 3).

Cemil Meriç, *Yirminci Asır*'ın 1 Aralık 1947 günü çıkan sayısında *Varlık* dergisinin yayımladığı *Fransız Şiiri Antolojisi* hakkında bir eleştiri kaleme almış, Orhan Veli de oldukça sert bir cevap vermiştir. Orhan Veli'nin belirttiğine göre Cemil Meriç, böyle bir kitabın üzerine imza attığı için kendisine kızmıştır. Çünkü o bunu bir antoloji saymamış, ancak gelecekte hazırlanacak bir antolojinin meydana getirilmesine yarayacak birtakım parçalar olarak değerlendirmiştir. Ayrıca buradaki şiirlerin yüzde doksan beşinin Tercüme dergisinin şiir özel sayısında çıktığını iddia etmiştir.

Orhan Veli, kitapta 41 şiirin bulunduğunu, bunlardan sadece 24 tanesinin o özel sayıda çıktığını; geri kalan 17 tanesinin ise burada yayımlanmadığını, üstelik bu 17 şiirin 8 tanesinin de hiçbir yerde çıkmadığını söylemiştir. Ayrıca o derginin hazırlayıcısı olduğunu, ona çok emek verdiğini, aylarca çalışarak meydana getirdiğini belirtmiş, Hugo'yu küçük düşürdüğü ithamını reddetmiş, aksine onun büyüklüğünü anlatan satırlar yazdığını ifade etmiştir. Cemil Meriç'in görüşlerini doğrulayacak notların, kayıtların bulunmadığını ileri sürmüştür. Yine Cemil Meriç'in antolojiyi baştan sona okumadığını, eleştirilerinde tutarsız ve haksız olduğunu bildirmiştir (Kanık, 1 Ocak 1948, 9).

Yeni Türk Şiiri Antolojisi: Bu antoloji hakkında bilgi veren Halim Yağcıoğlu'na göre önsözde, "Bu antolojiye giren şairlerin adları altışar kişilik listeler halinde *Yeditepe* dergisinde ilân edilmiş ve okuyuculardan, her şairin en güzel beş şiirini seçmeleri rica edilmişti" denilmektedir. Kapakta "Okuyucunun hazırladığı kaydı olmasına rağmen, antoloji bütünüyle okuyucu tarafından hazırlanmamıştır. Kitaba girecek şairler için "Hazırlayacağımız bir şiir antolojisinin birinci cildine hangi şairleri almamızı istiyorsunuz" şeklinde bir soru sorulmadığı ve gelen cevaplardaki isimler kitapta yer almadığı için bu antolojiye okuyucuların hazırladığı antoloji gözüyle bakılamaz.

Halim Yağcıoğlu, bir şairin şiirini seçmenin zorluğuna işaret etmiş ve daha sonra şu bilgileri vermiştir: Antolojinin bütünü dört cilt olarak planlanmıştır. Birinci cildin sonunda ikinci cildin hazırlık haberi duyurulmuş ve alınacak şairlerin adları verilmiştir. Birinci cilt 160 sahifelik bir eserdir, baskısı ve düzenlenişi sevimli bulunmuştur. Kitabın belirli sayfaları arasına eklenen kuşe kâğıtlı ilâvelere şairlerin aynı ölçüde fotoğraflarının basıldığından bahsetmiş, bilhassa Ünal Tekinalp'in biyografisine dikkat çekmiştir. Şairlerin portrelerini sade bir çerçeve içinde anlatan yazar, ilk cilde, Melih Cevdet, İlhan Berk, Salâh Birsal, Asaf Halet Çelebi, Fazıl Hüsnü, Ahmet Muhip, Metin Eloğlu, Bedri Rahmi, Cahit Irgat, Attila İlhan, O. Veli Kanık, Cahit Külebi, Ercüment Behzat Lav, Behçet Necatigil, Oktay

Rıfat Horozcu, Cahit Sıtkı, Suat Taşer, Nevzat Üstün'ün şiirlerini yerleştirmiştir. Hiç şüphesiz edebiyat dünyasındaki şairler bu kadar değildir. Halim Yağcıoğlu, bu cilde giremeyenlerin daha sonraki ciltlerde yer almasını önermiştir. Ayrıca adı geçen şairlerin *Yeditepe* dergisine göre, birinci sınıf şair olup olmadığını sormuş, adını vermediği beş şairin hangi değer ve emeklerle kitapta yer aldığını öğrenmek istemiştir. Son söz olarak da bu birinci cildi, Orhan Burian'ın *Mütarekeden Sonrakiler, Varlık*'ın *Yeni Türk Şiiri Antolojisi* kadar faydalı bulunduğunu belirtmiştir (Yağcıoğlu, 15 Ekim 1956, 23).

Yurtdışında Yayımlanan Şiir Antolojileri

Yurtdışında Türk edipleri/şairlerinin tanıtılması aslında övünülecek bir olaydır. Bu, Türk edebiyatını iyi bilen, ön yargısız, nesnel ve doğru yaklaşımları bulunan, ehil insanlar tarafından yapılırsa, bir değer ifade edecek, özellikle yabancı okurların sağlam yargılar edinmesine yardımcı olacaktır. Türk edebiyatı üzerine farklı ülkelerde birkaç antoloji kitabı hazırlanmış, *Varlık* dergisinde de bunlara ilişkin değerlendirmeler yayımlanmıştır. Bu değerlendirmelerin ilki Türk şiirini Yunanistan'da tanıtan bir antolojidir.

Yeni Türkiye'nin Şairleri: Yaşar Nabi'nin aktardığına göre Yunanistan'ın Türkiye'yi ve Türkçeyi, Türk edebiyatını yakından izleyen, çok iyi tanıyan fikir adamı Profesör Silve Mayopulos, ülkesinde Yunanca olarak *Yeni Türkiye'nin Şairleri* adı altında bir antoloji yayımlamıştır.

Nayır' göre 1919 dan 1939 a kadar yirmi yıllık bir zaman dilimi içine yetişmiş Türk şairlerinin eserlerinden oluşturulan bu antoloji, nesnel ölçüler içinde hazırlanmıştır. Müellif, Türk şairlerinin şiirlerini Yunancaya "selis ve temiz bir ifade ile azamî sadakatle" çevirmiştir. Esere zamanın Milli Eğitim Bakanı Hasan Âli Yücel'in şiirleriyle başlanmış ve onu Faruk Nafiz, Nazım Hikmet, Kemalettin Kamu, Necmettin Halil, Ali Mümtaz, Şükûfe Nihal, Halide Nusret, Salih Zeki, Ahmet Hamdi, Ahmet Kutsi, Necip Fazıl, Ömer Bedrettin, Sabri Esat, Ercüment Behzat, Sabahattin Ali, İsmail Safa, Cevdet Kudret, Behçet Kemal, Feridun Fazıl, Ahmet Muhip, Ziya Osman ve Cahit Sıtkı takip etmiştir. Antolojiye bu şairlerin en güzel şiirlerinden birkaç örnek alınmıştır.

İstanbul'da da satılan bu kitap, Selânik'te Tsimiski caddesindeki Molho Kitabevi tarafından yayımlanmıştır. Kitabın başındaki önsöz ve ardından gelen "kaynaklarından itibaren Türk edebiyatı tarihi" başlıklı inceleme, hazırlayanın, Türk edebiyatını çok iyi bildiğini göstermektedir. Yine antolojideki her şair için kısa bir biyografik notun eklenmiş olmasını, eserin değerini arttıran bir husus şeklinde yorumlamak mümkündür. Kitap, Yunanistan'da Türk edebiyatını/şairlerini daha yakından tanımak ve tanıtmak, iki komşu ülkenin arasındaki manevi bağları kuvvetlendirmek isteğiyle yayımlanmıştır (Nayır, 1 Mart 1940, 19).

Lyrik des Ostens (Doğu Şiiri): 612 sayfalık bu eser 1952 yılında Almanya'da, Münih'te yayımlanmış bir antolojidir. Eserde Yakınoğu, Hindistan, Uzakdoğu'nun üç bölümde tanıtıldığı bildirilmektedir. Yakınoğu bölümü 137 sayfa olup, Türk şiirine 24 sayfa ayrılmıştır. Arap, Fars, eski Mısır, Babil, İbrani şiirinin yanında Türk şiiri de yer almıştır.

Behçet Gönül'ün verdiği bilgilere göre bu bölümü hazırlayan Dr. Annemarie Schimmel'dir. Asıl Divan ve Tasavvuf şiiriyle uğraştığını, Yeni Türk şiiriyle ilgisinin yeni başladığını ve giderek zevk aldığını söyleyen Schimmel, bu kısma giren şiirleri çevirmiştir. İlk Yunus Emre'den başlamış ve yirmi dokuz Türk şairine yer vermiştir. Fakat Tanzimat, Servet-i Fünun şairlerinden kimseyi kitabına almamıştır. Hacı Bayram Veli, Gaybi, Sami... Gibi şairleri atlamayıp, kitabına koyan Schimmel, Enderunlu Vasıf ile Akif Paşa'dan birer örnekle yetinmiştir. Akif Paşa'nın "Mersiye"sinin, yenilik edebiyatının başında sayıldığı için alındığını düşünen Behçet Gönül, ayrıca, eserde, "Merdiven" ve

“Piyale” şiiirleriyle Ahmet Haşim’in; “Fikret’in Mezarında” şiiiriyle Rıza Tevfik’in; “Rindlerin Ölümü” ve “Endülüs’te Raks” şiiirleriyle Yahya Kemal’in de bulunduğunu ifade etmiştir. Yahya Kemal’den Orhan Veli’ye geçildiğini, Orhan Veli’den seçilmiş iki şiiirin onu karakterize edecek yapı taşımadığını, bunların şairin ilk dönemine ait şiiirler olduğunu bildirmiştir. Cahit Külebi’nin “Rüzgâr”, Behçet Necatigil’in “Duman” şiiirlerinin de yeni Türk şiiirini yeterince temsil edemeyeceğini belirten Behçet Gönül, Alman Türkolog’u Schimmel’in, eserin Türk şiiiri kısmını hazırlarken yeni şiiirle ilgili sınırlı bilgiyle hareket ettiği sonucuna varmıştır (Gönül, 1 Şubat 1953, 21).

Fransızca Yeni Türk Şiiiri Antolojisi: Akil Akson’un çıkardığı bu kitabın Fransızca adı “Antohologie de la Nouvelle Poesie Turque”dir.

Muhtar Körükçü, Akil Akson tarafından Necati Cumalı’nın, Fazıl Hüsnü Dağlarca’nın şiiirlerinin Fransızcaya çevrildiğini anlatmıştır. Aksoy, bunları kitaplar halinde bastırması, desenlerle süslü Türk şairleri sergisi düzenlemesi ve Fransız radyolarında bu konuda konuşmalar yapmıştır.

Bu antolojide sadece “yeni” teriminin kapsayacağı on sekiz şairin şiiirlerinden örnekler alınmış ve Cahit Sıtkı’dan başlayarak daha yakın zamanlara doğru gelinmiştir. Akson, “Giriş” yazısında antolojilerin genellikle öznel oldukları halde, kendisinin nesnel davrandığını belirtmiştir. Muhtar Körükçü de onun seçme ölçüsüne karışmamakla birlikte Celâl Sılay ve Özdemir Asaf’ın antolojiye alınmasını tasvip etmiş fakat Sâlah Birsell ve A. Halet Çelebi’nin kitaba niye girmediğini de sormuştur. Yine Ümit Yaşar eserde yer aldığı halde göre Metin Eloğlu’na neden yer verilmemiş yahut Ziya Osman var da Ceyhun Atuf niye yok diye bir sorunun aklından geçtiğini ifade etmiştir. Ayrıca II. Yeni akımından Turgut Uyar’ın; Edip Cansever ve Cemal Süreya’dan ayrı tutularak, antolojiye alınmaması olmasını yadırgamıştır.

Kitabın Giriş ’inde doyurucu ve yerinde özetlenmiş bilginin bulunduğu dikkatleri çekmiş, Akil Akson’u; şairlerin biyografileriyle birlikte verdiği hükümler ile dip notlarında bütünüyle başarılı ve saymıştır. Muhtar Körükçü, ayrıca esere alınan şairlerden seçilen şiiirlerin, onları en iyi anlatan ve en çok temsil eden şiiirler olduğu yolunda genel bir kanaat edindiğini belirtmiştir. Kısacası yazar, bu antolojinin, Türk edebiyatını hiç tanımayan batıya karşı, tanıtma görevinin ötesinde, “özü ve sağlamlığı” yönünden de başarılı ve doyurucu olduğunu söylemiştir (Körükçü, 1 Aralık 1966, 9).

Almancada Çağdaş Türk Şiiiri Antolojisi: Behçet Necatigil’in tanıttığı bu eser, Yüksel Pazarkaya’nın büyük sabır ve çaba ile hazırladığı bir antolojidir. Ona göre Pazarkaya, Almanya’da çağdaş Türk hikâyeciliğinin yanına bir de çağdaş Türk şiiiri anıtı dikmiştir. Çağdaş Türk Şiiiri başlığını taşıyan bu yeni şiiir antolojisi bir Erdmann yayınıdır ve 251 sahifeden ibarettir.

Pazarkaya, bu zor işin üstesinden gelmiş, bunu yaparken de modern Türk şairlerinin, batı şairlerinden hiç de aşağı olmadıklarını göstermeye çalışmıştır. Necatigil, yazısında, daha önce Almanca çıkmış antolojilerden bahsettikten sonra bunlarda Cumhuriyet dönemi şiiirine yer verilmediğine dikkat çekmiştir. Bu durumda başta Fransızca olmak üzere İspanyolca, Macarca ve başka dillerde modern Türk şiiiri antolojileri bulunduğu halde Almanca olmamasının yadırgandığını bildirmiştir. İşte Yüksel Pazarkaya bu eseriyle böyle bir boşluğu doldurmuştur.

Yüksel Pazarkaya, kitabına otuz beş sayfalık bir önsöz yazmıştır. Türk şiiirinin başlangıcından, Divan ve Halk edebiyatı dönemlerinden, Tanzimat, Servet-i Fünûn yenileşmelerinden söz etmiş, daha sonra Yahya Kemal ve Ahmet Haşim’den tutturarak 20. yüzyıla gelmiştir. Necatigil, Pazarkaya’nın geniş bir hazırlık yaptığını bildirmiş ve bu önsözü, bir yabancı için, Türk şiiirinin geçmişi ve bugünü üzerinde tam bir fikir verecek yeterlilikte görmüştür. Hatta bu önsözün Türkçesini iki formalık bir kitap halinde

Türkiye’de bastırmasını tavsiye etmiş, böylece 1930-1970 yılları arasındaki Türk şiiri konusunda özlü, yoğun denemeler, incelemeler bulmakta güçlük çekenlerin işlerinin kolaylaşacağını öne sürmüştür.

Kitapta 52 şair yer almış olup, sekiz grupta incelenmiştir: 1) Divandan Ayrılış: Yahya Kemal, Ahmet Haşim, Faruk Nazif, Kemalettin Kamu. 2) Heceyle Yazan Sembolistler: Ahmet Hamdi, Ahmet Kutsi, Necip Fazıl, Ahmet Muhip, Cahit Sıtkı, Ziya Osman. 3) Yeni Bir Kalemin Şiiri: Nazım Hikmet. 4) Garip Dönemi Şiiri: Orhan Veli, Oktay Rıfat, Melih Cevdet, Bedri Rahmi, Orhon Murat, Celâl Sılay, Salah Bırsel, Mehmet Kemal, Sabahattin Kudret, Rüştü Onur, Necati Cumalı, Özdemir Asaf. 5)Toplumcular: Ercüment Behzat, Rıfat Ilgaz, Cahit Irgat, A. Kadir, Hasan Şimşek, Ceyhun Atuf Kansu, Nevzat Üstün, Ahmet Arif. 6) Bireyciler: Asaf Halet, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Behçet Necatigil, Cahit Külebi, İlhan Berk, Attila İlhan. 7) İnci Yeniler: Turgut Uyar, Metin Eloğlu, Edip Cansever, Cemal Süreya, Ece Ayhan, Ahmet Oktay, Gülten Akin, Ülkü Tamer. 8) Ümitler: Özdemir İnce, Yüksel Pazarkaya, Haluk Aker, Egemen Berköz, Ataol Behramoğlu, Süreyya Berfe, İsmet Özel.

Behçet Necatigil, bu şematik gruplandırmalara pek katılmamıştır. Ama bunun sadece kolaylık amacıyla yapıldığını düşünmüş ve Yüksel Pazarkaya’nın önsözünde her şairin belirgin kişiliğinin doğru yargılara bağlandığını, tereddütlerin önlendiğini ifade etmiştir. Ayrıca Yüksel Pazarkaya’nın yer yetmezliği yüzünden şiirlerinden örnekler veremediği daha pek çok şairi önsözünde ihmal etmediğini belirtmiştir. Bunun yanında Pazarkaya, kitabın sonuna şair biyografileri dışında, şiirlerin Türkçe başlıklarını ve şairin hangi kitabından alınmış olduklarını bildiren bilgilere de yer vermiştir. Buna şiirlerde geçen özel isimlerle, yer adlarıyla ilgili açıklamalarını da eklemiştir. Behçet Necatigil, bütün bunların kitaba ayrı bir değer kattığı görüşündedir. Şair Behçet Necatigil, bu kitapların gerekli oranda devletçe satın alınıp yüksekokul kitaplıklarında bulundurulmasını, çeviri derslerinde bu örneklerden yararlanılmasını da önermiştir. Bu uygulama örneklerinden çeviri derslerinde öğretmenlerin ve öğrencilerin yararlanacaklarını, metin karşılaştırmalarında bulunacaklarını ifade etmiştir. Almanca basılan *Çağdaş Türk Hikâyecileri Antolojisi* (Die Pforte des Glücks) gibi bu kitabın da kısa sürede ikinci baskısını yapacağına olan inancını vurgulamıştır (Necatigil, 1 Aralık 1971, 8-9).

Türk Şiiri Üzerine Romence Antoloji: “Türk Şiiri Üzerine Romence Antoloji” başlığı altında yazan Muzaffer Uyguner, bu kitaptan henüz kimsenin bahsetmediğini, basının bu kitaba ilgi göstermediğini söylemiştir. Eserin Romence adı: *Antologie de Poezie Turca*’dır. Antoloji, Nicolae Ioanna ve Nevzat M. Yusuf tarafından düzenlenmiştir. Seçimin, notlamanın ve çevirinin bu iki değerli çevirmen tarafından yapıldığı, kitabın önsözünün de Nicolae Ioanna’nın kaleminden çıktığı anlaşılmaktadır.

Muzaffer Uyguner, her iki çevirmenin Türk şiirini, edebiyatını ne kadar tanıdığını antolojiyi hazırlarlarken kimlerden ya da hangi yazılı kaynaklardan yararlandıklarını da bilemediğini söylemiştir. Bazı şairlerden bir şiir alıp bazılarında daha fazla şiir çevrilmesinin ölçülerini sorgulamış, kesin konuşmamakla birlikte şiir çevirilerinde kişisel dostlukların büyük rol oynadığını ifade etmiştir. Her iki çevirmenin böyle bir işe kalkışırken Türk şiirinin gelişimini ve oluşumunu iyi incelemiş olmaları gerektiğini hatırlatmış, ama böyle bir incelemenin yapılamadığı kanaatine varmıştır. A. Kadir, Asaf Halet Çelebi, Salâh Bırsel, Mehmet Çınarlı, Özdemir İnce, Mustafa Necati Karaer, Cahit Külebi, Ali Yüce gibi Türk şiirinin değişik seslerinin temsilcilerine antolojide yer verilmemiştir. Uyguner’e göre özellikle de Cahit Külebi gibi bir şairin Türkiye’de veya dünyada yayımlanan her antolojide bulunması gereklidir.

Muzaffer Uyguner’in bildirdiğine göre, Mehmet Akif, Faruk Nafiz, Ahmet Kutsi, Selahattin Batu, Yaşar Nabi, Faik Baysal, Mehmet Kemal, Yahya Benekay, Arif Damar, Hasan Hüseyin, Edip Cansever, Hasan Hüseyin, Edip Cansever antolojide birer şiir ile yer almıştır. Şiirler Cumhuriyet dönemi

şairlerinden seçmiştir. Kitapta Cumhuriyet öncesi şairleri büyük ölçüde bir yana bırakılmış, yalnız Namık Kemal ile Abdülhak Hamit'ten birer şiire yer verilmiştir.

İkişer şiir alınan şairler ise şunlardır: Cenap Şahabettin, Ercüment Behzat Lav, Ömer Bedrettin, Necip Fazıl, Sait Faik, Bedri Rahmi, Orhan Murat Arıburun, Suat Taşer, Metin Eloğlu, Şükran Kurdakul, Turgut Uyar. Üçle on arası şiiri alınanlar ise başta Tevfik Fikret, Yahya Kemal, A. Haşim, A.Hamdi Tanpınar, B. Kemal Çağlar, A. Muhip Dıranas, Ziya Osman Saba, Cahit Sıtkı, Orhan Veli, Oktay Rıfat, Cahit Saffet Irgat, Behçet Necatigil, Hasan Şimşek, Ceyhun Atuf Kansu, Rüştü Onur. Ömer Faruk Toprak, Necati Cumalı, Ahmet Arif, Bülent Ecevit, Attila İlhan, Ümit Yaşar Oğuzcan, Cemal Süreya, Gülten Akin, Cengiz Bektaş, Ülkü Tamer, Aydın Hatipoğlu'dur. Ondan fazla şiiriyle Nazım Hikmet, Fazıl Hüsnü, Melih Cevdet, Sabahattin Kudret, Tahsin Saraç.

Muzaffer Uyguner, Türk şiiri içinde hiçbir iddiası bulunmayan Faik Baysal, Sait Faik, Bülent Ecevit gibi adların antolojide bulunmasını yadırgamış, bu arada bazı şairlerden seçilen şiirlerin, onların sanatını yansıtmaktan uzak olduğunu ifade etmiştir.

Antolojinin Divan Şiiri bölümünde Nesimi, Hayali, Baki, Nef'i, Nev'î, Nailî, Nabî, Nedim, Esrar Dede; Halk Şiiri bölümünde de Köroğlu, Karacaoğlu, Kâtibi, Mecnunî, Tokatlı Nuri, Dadaloğlu, Deli Boran, Veysel' den örnekler alınmıştır. Antolojinin öbür bölümlerine "Çağdaş Şiir ve Yunus Emre" adını verilmiştir.

Uyguner, antolojilerde seçme söz konusu olduğunu ama bu seçmede şiirin genel ve gelişim çizgisini göz önünde tutmak gerektiğini hatırlatmış; bu genel çizgi içinde bulunan bazı önemli adların ihmal edilemeyeceğini belirtmiştir. Buna burada uyulmadığını söyleyen Uyguner, bir ulusun şiirinin başka bir dilde antolojisi yapılırken özenli davranılması gerektiğine dikkat çekmiş, yazısının sonunda, Niciolae Ioanna ile Nevzat M. Yusuf'a bu emeklerinden ve Türk şiirini Romen okurlarına tanıtmalarından dolayı teşekkür etmiştir (Uyguner, 1 Temmuz 1980, 10).

Abdülkadir Bulut da yazısında Muzaffer Uyguner'in fikirlerine katılmıştır. Ona göre de adı geçen antoloji iyice incelenirse, Uyguner'in saydıkları dışında daha birçok şairin antolojiye alınmadığı görülecektir. Bunlar arasında Hilmi Yavuz, Enver Gökçe, Niyazi Akıncıoğlu, Mustafa Seyit Sütüven, Metin Demirtaş, Ataol Behramoğlu, Nihat Behram, İsmet Özel gibi şairler de vardır. Ayrıca o, görüşlerini daha ileri götürmüş, antolojiyi(seçkiyi) düzenleyenlerin değil, onlara öncülük edenlerin iyi niyetinden kuşkulandırmıştır. Cengiz Bektaş'ın girdiği antolojiye, gerek kendisinin, gerekse Uyguner'in saydığı şairlerin alınmamış olmasını, antolojinin nesnel ölçüler içinde hazırlanmadığının somut bir delili saymıştır. Yine Bulut'a göre Faik Baysal'ın da bu kitapta yeri yoktur. Çünkü onu herkes romancı ve hikâyeci olarak tanımaktadır. Bülent Ecevit'in de adına sığınarak ondan şiir seçilmiştir. Tamamen yanlıştır. Abdülkadir Bulut, Ecevit'in şiirlerini bir antolojiye girecek düzeyde bulmamıştır (Budak, 1 Eylül 1980, 14).

Nesir Antolojileri

Varlık dergisinde çıkan bazı yazılarda nesir türünde yayımlanan antolojilere değinilmiş ya da bu antolojiler çeşitli yönlerden eleştirilmiş, varsa değerleri belirtilmiştir. Bu antolojilerin bir kısmı yurtiçinde, bir kısmı da yurtdışında basılmıştır.

Yurtiçinde Yayımlanan Nesir Antolojileri

Bir yayınevi sahibi, ünlü bir çevirmen olarak Yaşar Nabi'nin nesir sahasında da antolojiler hazırlanmasına ve yayımlanmasına öncülük ettiği görülmektedir. Nayır, bununla da yetinmeyerek

farklı ülkelerin edebî ürünlerini memleketteki geniş kitlelere tanıtmaya çalışmış, bu yolda da antolojilerin basımını gerçekleştirmiştir. Yine *Varlık*'ta çeşitli imzalar altında nesir antolojilerin tanıtıldığı/eleştirildiği görülmüştür.

Genç Neslin En Güzel Hikâyeleri (Antoloji): 1938' de Kanaat Kitabevi tarafından basılmış bu antolojiyi Yaşar Nabi hazırlamıştır. Ziya Osman da kitabı eleştirdiği yazısına Yaşar Nabi'nin edebi zevkine; ufuklu oluşuna, kapsamlı düşünmesine, aşırının sınırını iyi çizmesine güvendiğini, ona inandığını belirterek başlamıştır. Yine Yaşar Nabi'nin, beş yıldır çıkardığı dergi vesilesiyle genç hikâyecileri tanımış olmasını önemli bulmuş, bunun antolojiye bir kat daha değer kattığını bildirmiştir.

Ona göre hikâyedeki bu genç nesil, edebiyata yalnız yeni kabiliyetler olarak değil, yeni sanat anlayışları bakımından da önemli katkı yapmışlardır. Ayrıca Yaşar Nabi'nin, antolojiyi hazırlarken, yeni hikâyeciler hakkında doğru ve toplu bilgi verebilmek amacıyla yalnız örneklerle yetinmediğini, her hikâyeci hakkında biyografik bilgilerden başka sanatlarını da kısaca tanıttığını belirtmiştir. İşte bu tahliller, antolojiyi edebiyat tarihi seviyesine yükseltmiştir.

Ziya Osman, genç hikâyecilerin en kıymetli ve en meşhurları Sait Faik'ten, Sabahattin Ali'den, Umran Nazif'le, İhsan Devrim'e, yeni hikâye yazmaya başlayan ve Duhamel'i hatırlatan Cahit Sıtkı'ya kadar bütün hikâyeciler hakkında Yaşar Nabi'nin verdiği hükümleri isabetli bulmuştur. Yaşar Nabi'nin gözündeki Samet Ağaoğlu istisnai bir sanatkârdır. Nayır, ressam Bedri Rahmi'nin hikâyeciliğini de iyi tanımaktadır. Ziya Osman, bu yüzden "Yaşar Nabi olmasaydı, onun bu yönünü de tanımak zevkinden mahrum kalacaktık" demektedir. Yine müşterek dostları Kenan Hulusi'nin sanatını, Yaşar Nabi'den başka kimsenin bu kadar ince tahlil edemeyeceği kanaatindedir.

Ziya Osman, antolojinin kusursuz olmadığını söylemektedir. Ona göre kitapta birtakım hikâyecilerin yokluğu göze çarpmaktadır. Feridun Osman bunlardan birisidir. Ama o, en çok Ahmet Hamdi'nin eksikliğini hissetmiştir. *Yedigün*'de hikâyeleri yayımlanan Kemal Tahir'in buradaki hikâyelerinden daha iyileri vardır. Kadın hikâyecilerden Peride Celâl'e antolojide yer verilmiştir ama Cahit Uçuk'un yokluğu dikkatlerden kaçmamıştır. Birisini alıp ötekini almamak uygun değildir. Ziya Osman, Yaşar Nabi'nin bu yazarlardan ya ikisini de alması ya da ikisini de almaması gerektiği kanaatindedir.

Yine Ziya Osman Saba, hikâyelerin seçimini genellikle onaylamış, yerinde bulmuştur. Fakat iki hikâyede tereddüt olduğunu da belirtmiştir. Bunlardan ilki Reşat Enis'in "Talkın"ı, diğeri ise Necip Fazıl'ın "Hayalet"idir. Ziya Osman, Reşat Enis'in "Talkın"dan daha iyi hikâyeleri bulunduğuna işaret etmiş, Necip Fazıl'ın "Hayalet"ini ise, yazarın o zamana kadar kaleme aldığı hikâyelerin en fenası diye nitelendirmiştir. Sonuç olarak Ziya Osman, *Genç Neslin En Güzel Hikâyeleri*'nde bunlardan başka kusur görmediğini, arkadaşı Yaşar Nabi'yi böyle bir eser meydana getirdiği için tebrik ettiğini bildirmiştir (Saba, 1 Ekim 1938, s.6-7).

Dünyanın En Güzel Hikâyeleri: Dünyanın meşhur hikâyecilerinin en güzel hikâyeleri, en usta ve güvenilir kalemlerin çevirileriyle bir ciltte toplanmıştır. *Varlık*, okuyucular için bunu yapmış, 240 sahifelik bu kitapta şu hikâyecilerden seçme hikâyeler alınmıştır: Boccacio, Voltaire, Hoffmann, Puşkin, Gogol, Dickens, P. Merimee, Dostoyevski, E. A. Poe, Alphonse Daudet, Maupassant, Çehov, O'Henry, Tömörkey, Kipling, Gorki, İvan Bunin, Thomas Mann, Panait İstrati, Katherine Mausfield. Bu eseri Yaşar Nabi hazırlamıştır. Yaşar Nabi'nin önsöz ve notlarla desteklediği bu eser 240 sahifedir (Anday, 1 Nisan 1947, 14).

Türk Edebiyatının En Güzel Hikâyeleri: *Dünyanın En Güzel Hikâyeleri* ismi altında bir dünya hikâye antolojisi hazırlayan Yaşar Nabi, bu defa da o cildin bir eşini, Türk edebiyatının en güzel hikâyelerini kitaplaştırmıştır. Bu cilde giren hikâyeciler şunlardır:

Hüseyin Rahmi, Halit Ziya, Mehmet Rauf, Halide Edip, Memduh Şevket, Ömer Seyfeddin, Yakup Kadri, Refik Halit, Abdülhak Şinasi, Reşat Nuri, F. Celâleddin, Bekir Sıtkı, Kenan Hulusi, Cevdet Kudret, Sait Faik, Samet Ağaoğlu, Sabahattin Ali, İlhan Tarus, Cahit Sıtkı, Ümran Nazif, Orhan Kemal.

Yine bütün Türk edebiyatını ele alması dolayısıyla antolojideki yer darlığı yüzünden birçok kıymetli genç imzayı, eserinin dışında bırakmak zorunda kaldığını önsözde açıklayan Yaşar Nabi'nin bu tavrını kasıtlı yahut ihmal diye yorumlayanların çıkacağı belirtilmiştir (Nayır, 1 Ekim 1947, 2).

Hikâyeler antolojisine yirmi bir yazardan birer hikâyeye alınmıştır. Kitabın başında da Yaşar Nabi'nin kısa ama özlü bir önsözü vardır. Hikâyeciliğimizin bir tarihçesini veren yazar, hikâyeye geleneğimizden bahsetmiş, bu geleneğin yeni hikâyecilerle zenginleştiğini ifade etmiştir. Melih Cevdet Anday'a göre Yaşar Nabi, kitabını genç hikâyecilerden yana yoksul bırakmıştır. Çünkü Samim Kocagöz, Şahap Sıtkı, Nahit Sırrı, Ertuğrul Şevket gibi sanatçılar antoloji dışında kalmışlardır. Yaşar Nabi, önsözünde bu eksikliği açığa vurmuş, "imkân bulursak gençlere ayıracağımız ikinci bir ciltle bu eksikliği tamamlamak faydalı olacaktır" demiştir. Onun kitabına almadığı öteki hikâyeciler için ayrı bir cilt tasarlaması elbette yerindedir, ancak o zaman buradaki bir iki genç hikâyecinin bu yeni cilde alınması daha doğru bir yaklaşım olacaktır, şeklinde görüş belirten Melih Cevdet Anday, bu antolojinin, Türk hikâyecilerinin dünyada tanıtılmasına katkıda bulunacağını ifade etmiştir (Anday, 1 Kasım 1947, 14).

Zahir Güvemli, ise yazısında, bu antolojinin, "seçimdeki noksan ve hesapsızlıklara rağmen" Türk edebiyatının kalburüstü imzalarından örnekler verdiğini ve onların kim olduklarını gösterdiğini belirtmiş; Yaşar Nabi'nin seçimini kusurlu bulmuş antoloji değiştikçe onun da ölçü değiştirdiğini ileri sürmüştür. Yine böyle bir eserde Samipaşazade Sezai ve Ahmet Hikmet'in olmamasını büyük eksiklik saymıştır. Ayrıca şahısları tanıtan notlarda da epey aksaklıklar bulunduğunu söyleyerek, bunlardan Halide Edip ve Refik Halit Karay'la ilgili olanlarına örnekler vermiştir. Zahir Güvemli, bibliyografik bilgilerdeki bazı eksiklikleri de gözler önüne sermiştir.

Bütün bunlara rağmen, bu antolojinin tahsil çağındaki gençlere yardımcı olacağına değinen Güvemli, seçilen hikâyecilerin kendi özelliklerini iyi belirten yazılarının alındığı görüşündedir. Yine bu eserle Türk hikâyeciliğinin tarihi hakkında da bir fikir verildiğine inanmaktadır. Ancak bu antoloji de şu gerçeği ortaya çıkarmıştır: Hikâyeye antolojisi bir cilde sığmaz, her hikâyeciden ne kadar isabetle seçilirse seçilsin tek bir örnek yeterli değildir. Yine de onca sanatçının eserlerini birer birer bulup okumaya fırsat bulamamış kimseler için, bu antoloji, son derece faydalı ve tavsiyeye değerdir. İki yüz sahifenin içinde Türk hikâyeciliğinin panoraması verilen, antolojinin her bakımdan emek mahsulü olduğu görülmüştür (Güvemli, 1 Aralık 1947, 9).

Fransız Hikâyeleri Antolojisi: Bu antolojiyi *Varlık* dergisi sahibi Yaşar Nabi Nayır hazırlamıştır. Adından birkaç ciltlik bir eser gibi olacağı akla gelirse de kapsamlı bir antoloji değildir. Muhtar Körükçü'ye göre sadece okuyucuya bir fikir vermek, sevilen Fransız yazarlarının birer hikâyesini buluvermek amacıyla hazırlanan bu antolojidir

Körükçü, Yaşar Nabi'nin bu kadar imza bolluğu içinde bir seçme yapmasının güç olduğunu, işin şahsi zevke kaldığını söylemiştir. Yazarın kitabına yazdığı önsözde, neden bazı isimleri dışarda bıraktığı yolunda akla gelebilecek bazı sorulara cevap verdiğini belirtmiştir. Yine onun gözünde kitaptaki Siyavuşgil, V. Gültekin, Fehmi Baldaş'ın yaptığı çeviriler ile Yaşar Nabi tarafından gerçekleştirilen

çeviriler, çok zevkli, “edebi hüviyete sadık” ve mükemmeldir. Ayrıca o, ne kadar haklı olursa olsun, Musset’den bir hikâye almayışına üzölmüş; bu başarılı ve “mazbut mozaikte” bir güzel köşenin eksik kaldığı duyguya duygusuna kapılmıştır (Körükçü, 1 Haziran 1949, 12).

Türk Mizah Edebiyatı Antolojisi: Zahir Güvemli’nin hazırladığı bu antolojiyi Muhtar Körükçü değerlendirmiş ve mizahın da bir nevi sanat olduğunu belirterek, öteki edebi sanatlar gibi “haysiyet ve mevkii bulunduğunu” ve bunun Türk edebiyatında yakın zamanlarda anlaşıldığını ileri sürmüştür. Gerçi Türk edebiyatında mizah vadisinde verilen eserler çoktur ama Körükçü bunların ciddi surette ele alınmadığını bildirmiş; hele bunlardan, bir antoloji yapmayı, kimsenin düşünemediğini ifade etmiştir.

Körükçü, mizah dehası Nasrettin Hoca’nın hikâyelerinin bile tam bir baskısının yapılmadığı bir ortamda, Zahir Güvemli’nin bir antoloji hazırlamasını takdir etmiş, bir boşluğu dolduran bu ufak ve örnek eserin yayımlanmış olmasını övgüyle karşılamıştır.

Eserin içinde otuzdan fazla Meşrutiyet sonrası mizahçısına yer verilmiş, bunlardan da sadece birer ikişer yazı, kitaba girebilmiştir. Körükçü’ye göre eserin hacmi, bu kitabın birkaç katı olmalıydı. Zahir Güvemli, antolojisinde genç nesle daha kolay gelecek olan yazarları ve eserleri seçmiştir. Halil Nihat Pepe’den pek az örnek almış, Hamamizade İhsan, Abdölbaki Feyzi, Tahir Nadi Hoca gibi “kudema”yı “mesküt” geçmiştir.

Zahir Güvemli, eserin başında mizahın sosyal ve edebi bir tür olduğunu ileri sürmüş; Türk edebiyatında mizahın tarihini ana hatlarıyla anlatmış, yazarların sadece doğum ve ölüm tarihlerini kayıtlı yetinmiş, biyografilerine dokunmamıştır. Muhtar Körükçü, kitaba alınan ediplerin çoğunun aslında bilinen şahsiyetler olduğunu söylemiş, yaptığı kısaltmayı hoş görmüştür. Mizah sahasını günümüze yaklaştıran Zahir Güvemli, mizah eserlerini gündelik olayları anlatanlardan değil, soyut ve genel anlamdakilerden seçerek o devirin tarihini ayrıntılı bilmeyenlerin de zevk alabilmelerini sağlamıştır. Körükçü, yazısının sonunda, büyük bir boşluğu dolduran bu eserin, daha geniş ve kapsamlı başka eserlere öncülük etmesini dilemiştir (Körükçü, 1 Temmuz 1949, 12).

Türk Nesir Antolojisi: Varlık yayınları arasında birkaç antoloji yayımlanmıştır. Bunlardan birisi de Türk nesrinden örnekler içeren antolojidir; eser, küçük boyda 141 sayfa olarak hazırlanmıştır.

Antoloji, Tanzimat’tan sonraki nesir edebiyatımızı kapsamaktadır. Kitabı tanıtan Sami N. Özerdim, bu eserde, Türk nesir edebiyatının sohbet, makale, hatıra, tenkit, fıkra hatta deneme gibi edebi türlerde başarı gösteren yazarlarının eserlerinden örnek içerdiğini söylemiştir.

Antolojinin Tanzimat’tan sonraki nesir edebiyatımıza yer verişinin sebebi olarak da “eski edebiyatımızın nesirsiz olduğu, geçmiş asırlardan kalan nesirlerin bugünkü nesil tarafından anlaşılacak derecede ağır dille yazıldığı” gerekçesinin gösterildiğini ifade etmiştir. Kitaba doğum tarihleri sırasıyla 25 yazardan 51 parçanın alındığını bildirmiştir.

Antolojide Ahmet Rasim, Halit Ziya, Cenap Şahabettin, Süleyman Nazif, Ahmet Hikmet, Mehmet Rauf, Hüseyin Cahit, Halide Edip, Ahmet Haşim, Hamdullah Suphi, Ruşen Eşref, Reşat Nuri, Falih Rıfkı, Nurullah Ataç, Peyami Safa, A. Hamdi Tanpınar, Behiç Enver Koryak, Kenan Hulusi Koray, Sabri Esat, Samet Ağaoğlu, Sabahattin Eyüboğlu, Ziya Osman Saba şeklinde bir sıra izlenmiştir.

Bu cilde yer darlığı yüzünden, günün genç yazarlarından daha bol örnekler alınmadığı, fakat ileride ikinci bir ciltle antolojinin tamamlanmasının düşünüldüğü önsözde açıklanmıştır. Özerdim, kitabın

dış görünüşünü de beğenmiş, çok zarif bir kapağı bulunduğunu söylemiştir (Özerdim, 1 Temmuz 1952, 24).

Türk Edebiyatında Hikâye ve Roman: Cevdet Kudret'in bu çalışması hakkında Sami N. Özerdim bir tanıtma yazısı kaleme almıştır. Cevdet Kudret'in 1945'te yayımladığı "Türk Edebiyatı Hikâye ve Roman Antolojisi" adlı el kitabını bu defa genişlettiğini, bir inceleme kitabı haline getirdiğini ve yeniden yayımladığını ifade etmiştir. İlk cildi 1965 yılında çıkan bu eser, "Tanzimat'tan Meşrutiyet'e" kadar olan döneme ayrılmış, ikinci ciltte ise "Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e" doğru gidilmiştir. Eserin tam adı "Türk Edebiyatında Hikâye ve Roman, İnceleme ve Örnekler", 2. Cilt. olarak belirlenmiştir.

Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e: 1910-1923 arası ediplerin yer aldığı bu ciltte: "Milli Edebiyat" başlığı altında bir giriş bölümünden sonra Ömer Seyfettin, Halide Edip, Yakup Kadri, Refik Halit, Ercüment Ekrem, Salâhattin Enis(Atabeyoğlu) Osman Cemal, F(ahri) Celâlettin, Reşat Nuri, Peyami Safa, M. Şevket Esendal, Halikarnas Balıkcısı(Cevat Şakir), Mithat Cemal Kuntay, Sermet Muhtar Alus, Abdülhak Şinasi, Mahmut Yesari gibi yazarların sanat kişilikleri incelenmiş, eserlerinin listesi verilmiş ve bunlardan örnekler sunulmuştur (Özerdim, 15 Mart 1967, 14).

Muhtar Körükçü de, Cevdet Kudret'in kitabının ilk baskısına yönelik hatırlatmada bulduktan sonra, bu eserden söz etmeyi, kanaatlerini ve övgülerini o zamanlarda belirtmeyi düşündüğünü ama bunun için çok geç kaldığını, ancak o günden bu yana ne zaman başı sıkışsa, bu kitaptan yararlandığını, zaman zaman açıp bir şeyler okuduğunu bildirmiştir. Ona göre bu eser, birincil kaynak olması, okuyucuyu sıkmaması, akademik havaya sokmadan bilgiler sunması bakımından da son derece önemlidir.

Yazara göre Cevdet Kudret, görüşlerinde ve çerçeve tutumunda gayet sağlam, ölçü ve tartısını iyi kıstaslara ve güvenilir bir zevke dayandırmıştır. Eserleri çağlarına ve uydukları akımlara göre incelemiş, o çağların, akımların ve yazarların da kendilerine özgü belirtilerini de kısa ve ana çizgileriyle yansıtmıştır. Körükçü, bundan sonra kitabın ilk cildinin bölümlerini incelemiş, özellikle Edebiyat-ı Cedide ile Fecr-i Âti dışında kalan yazarların bir çatıda toplanabileceğini öne sürmüş, yine burada Cemil Süleyman, Bekir Fahri gibi bugün az bilinen yazarların unutulmamış olmasını övmüştür.

İkinci cilt 1910-1920 dönemini kapsamakta, "Milli Edebiyat" başlığı altında altıncı bölüm olarak ele alınmaktadır. Körükçü, yazısında " Millî Edebiyat" denilmesinin nedenlerine kısaca değinmekte ve bunun, dönemi en iyi ifade eden deyim olduğunu bildirmektedir. Milli edebiyatın bütün sınır, imkân ve boyutlarıyla bu dönemde ortaya çıktığını bildirmektedir. Daha önceki dönemlerde hikâye ve romanların bir kısmı hariç, Türk edebiyatının temel kitapları, örnekleri olabilecek sağlam eserlerin de bu ikinci cilttekiler arasında bulunduğunu öne sürmektedir (Körükçü, 15 Mart 1967, 16).

Türk Hiciv ve Mizah Antolojisi: M. Sunullah Arısoy'un hazırladığı bir antolojidir ve içerisinde 54 şair ve yazardan seçmeleri toplamıştır. Arısoy, Pir Sultan Abdal'dan başlamış, Âşık İhsani ile bitirmiştir. Ancak iki halk ozanıyla başlayıp bittiği halde, kitap sadece Halk edebiyatına adanmış değildir. Divan şairlerinden, Tanzimat'tan bu yana edebiyatın önde gelen yergici ve mizahçılarından da örnekler seçmiştir. Örneklerin başında şair ve yazarlar kısaca tanıtılmıştır.

Sami N. Özerdim, 240 sayfalık bu eserin bir benzerinin Varlık Yayınları arasında, Zahir Güvemli'nin emeğiyle 1955 de çıktığını hatırlatmış ve bu kitabın tükenmesiyle, Arısoy'un onun bıraktığı boşluğu doldurduğuna dikkati çekmiştir. Yalnız, Arısoy'un, işi daha geniş tuttuğunu, ilk zamanlar yergi-

taşlama üzerinde çalışırken, konuyu genişlettiğini, güç bir alandaki çabaları sonunda böyle bir kitabın ortaya çıktığını belirtmiştir (Özerdim, 15 Temmuz 1967, 18).

Türk Hikâye Antolojisi: Yaşar Nabi, Mustafa Baydar, Sunullah Arısoy, 1975 yılında, *Türk Hikâye Antolojisi* adıyla bir kitap yayımlamışlardır. Muzaffer Uyguner, kitabın nasıl çıktığı konusunda bilgiler vermiş, küçük hikâye alanında başarılı örneklerle karşılaştıkça antoloji düzenlemelerine de gidildiğini söylemiştir. Varlık yayınlarının, bu konuda daha önce iki antoloji yayımladığını, ilkinin doğumları 1910 yılından önce olan yazarları kapsadığını ve 1954 yılında yayımlandığını, ikincisinin de doğumları 1910 yılından sonra olanları içerdiğini ve *Yeni Türk Hikâyecileri Antolojisi* adını taşıdığını belirtmiştir. Bu ikincisinin Mustafa Baydar tarafından hazırlandığını, sonradan öykü yayımlayanların da eklenmesiyle *Türk Hikâye Antolojisi*'nin meydana geldiğini ifade etmiştir.

Bu antolojinin ilk bölümü Yaşar Nabi'nin emeğiyle oluşmuş, Hüseyin Rahmi'den Samet Ağaoğlu'na doğru gelinmiş ve 19 yazardan birer öykü alınmıştır. Bu bölümde yazarlar hakkında kısa bilgiler verilmiştir. Mustafa Baydar'ın hazırladığı bölümde Ziya Osman Saba'dan başlanmış, Tahsin Yücel'e kadar gelinmiş, yine 19 yazardan örnekler alınmıştır. Son bölüm ise Sunullah Arısoy tarafından hazırlanmış ve Mehmet Seyda, Yusuf Atılgan, Muzaffer Buyrukçu, Bilge Karasu, Ayhan Sarısmailoğlu, Orhan Duru, Adnan Özyalçın, Erdal Öz'ün birer hikâyesine yer verilmiştir.

Muzaffer Uyguner'in en önemli eleştirisi, kitabın baskıya verilirken elden geçirilmemiş olması, yazarların son yıllarda çıkan yeni kitaplarından söz edilmemesidir. Bunun en somut örneği Orhan Kemal'dir ve onun 1965 yılından sonra yayımlanan kitaplarının hiçbirisi eserde anılmamıştır. Yine 1965 yılından sonra hikâye dünyasında adını duyuran Füzûzan, Selim İleri, Hulki Aktunç, Tomris Uyar, Bekir Yıldız ve daha başka yazarların da kitapta bulunmadığı tespit edilmiştir. Uyguner, bazı yazarların daha sonra yazdıkları başarılı ve ilgi çekici hikâyelerinin de eskileriyle yer değiştirebileceğini sözlerine eklemiştir (Uyguner, 1 Haziran 1975, 8-9).

Denemeler - Denemeciler Antolojisi: İsmail Kemal Karadayı'nın hazırladığı bu antoloji, İstanbul'da 1977 yılında basılmıştır. 520 sahifelik bir antoloji olup Türk ve yabancı denemecilerin eserlerinden seçmeleri içermektedir. Muzaffer Uyguner'e göre Karadayı, denemenin nitelikleri üzerinde durmamış; esere, kısa bir giriş yazısı yazmıştır. Burada denemenin bazı özelliklerine değinmekle yetinmiştir.

Yine Uyguner, kitapta alfabetik sıra gözetilerek yazarlara yer verildiğini bildirmiş, yazarların hayatları hakkında tanıtıcı birkaç bilgidan başka bir açıklamanın bulunmadığını söylemiştir. Antolojiye alınan veya alınmayan yazarlar hakkında eleştiri yapmanın yararına inanmayan Uyguner, bol örnekler içeren bu kitabın, kütüphanelerde önemli bir yer tuttuğuna işaret etmiştir (Uyguner, 1 Ocak 1979, 21).

Yurtdışında Yayımlanan Nesir Antolojileri

Das Bulugeld und Sudere Türkische Novellen: 1942 de Almanya'da yayımlanmış 232 sahifelik bir kitaptır. Türk hikâyecilerinden çevirilerin yer aldığı bu kitabı O. Suies hazırlamıştır. Eserde, Ömer Seyfettin, Mehmet Rauf, Ercüment Ekrem, Refik Halit, Yakup Kadri, Reşat Nuri, Müfide Ferit, Mahmut Yesari, Peyami Safa, Reşat Enis, Yaşar Nabi'den hikâyelere yer verilmiştir.

Bu kitap üzerine bir inceleme yazan Bedri Tezgit'e göre esere hikâyeleri alınan Türk yazarları iki grupta toplamak mümkündür. İlki bir veya iki hikâyeleri tam olarak çevrilenlerdir. Bunlar Ömer Seyfettin (Diyet, Tuhaf Bir Zulüm); Ercüment Ekrem (Komşu Hatırı); Refik Halit (Vehbi Efendi'nin Şüphesi, Komşu Namusu); Yakup Kadri (Ses Duyan Kız, Bir Güvercin Avı); Reşat Enis, (Talkın, Zeynep Onbaşı), Yaşar Nabi (İlahî Saadet)'tir.

İkinci grupta hikâyeleri değil de romanlarından parçalar çevrilen yazarlar yer almıştır. Reşat Nuri (Akşam Güneşi, Damga, Dudaktan Kalbe romanlarından birer parça ve Sönmüş Yıldızlar'dan iki hikâye), Müfide Ferit (Affolunmayan Günah romanından iki parça), Mahmut Yesari (Çoban Yıldızı, Ak Saçlı Kız'dan birer parça), Peyami Safa (Dokuzuncu Hariciye Koğuşu ve Fatih- Harbiye'den birer parça)

Bedri Tezgit, bu ikinci grup için eleştirilerde bulunmuş ve romandan alınan pasajların hiçbir zaman bağımsız, kapalı bir hikâyenin yerini tutamayacağını belirtmiş “nuvel” ile “roman parçası” arasındaki ilginin kolay kolay kurulamayacağını bildirmiştir. Öte yandan romanların hangi yerlerinde küçük hikâyeler bulunduğu da kestirilemeyeceğini vurgulamış, çevirmen için “müstakil hikâyeler tercih etmesi daha iyi olacaktır” demiştir.

Birinci grupta toplanılan hikâyelerin altı tanesini okuma kitaplarından tanıdığını bildiren Bedri Tezgit, ortaokul ve lise kitaplarında tekrar tekrar basılıp duran bu hikâyelerin çevirmeni de yanılttığını düşünmüştür. Ona göre bir hikâyenin muhtelif kitap ve baskılarda yer almış olması bir ölçü olamaz. Spies, böyle bir görüşle hareket etmiş, Türk karakterini yansıttığına kanaat getirdiği bu hikâyeleri çevirmiştir. Tezgit'e göre bir antoloji düzenlenirken okul kitaplarının yol göstericiliğine bağlanmak son derece yanlış bir harekettir. Çünkü her antoloji bir şahsın bireysel zevkini de içermektedir. Bu altı hikâyede, Ali Canib'in zevkine, onun hazırladığı antolojiye tamamen itimat edilmiş olması da doğru değildir. Ayrıca Müfide Ferit ve Peyami Safa'nınkiler müstesna, romanlardan alınan öteki parçalar da Mustafa Nihat Özön'ün 1930 da yayımladığı *Muasır Türk Edebiyatı Tarihi*'nden alınmıştır.

Bedri Tezgit'e göre çeviride ehil olmak göz ardı edilemeyecek bir husustur. Bu hususta Spies imzasına güvenilebilir. Yıllardan beri zaman zaman Türk edebiyatına ait çeviri ve tetkiklerini okuduğu Spies'in çalışmalarını asıllarıyla karşılaştırmış ve ona inanmıştır. Bu yeni antolojisinde de yaptığı karşılaştırmada, bir iki kelimenin yanlış anlaşılması, ufak tefek söz yanlışlarının dışında bir hata görmemiştir. Bu bakımdan çevirmeni tebrike layık bulmuştur. Tezgit, Spies'in kitabının, modern Türk hikâyeciliğinin maziye ait örneklerini topladığını bildirmiştir. Ayrıca Reşat Nuri'lerden, Mahmut Yesari'lerden sonra, yepyeni bir Türk hikâyeciliği geliştirmeye dikkati çekmiştir. Ancak Spies'in bu eserinin Almancada ilk eser olduğunu bildirmekle birlikte, onun “yeni zamanları mevzu edinen bir Türk hikâyeciliği eseri üzerinde çalıştığını” da hatırlatmıştır (Tezgit, 1-15 Aralık 1943, 23-24).

Türk Hikâye Antolojisi (Die Pforte Des Glücks-Umut Dünyası): Bu antolojiyi Behçet Necatigil değerlendirmiştir. O, yazısında, eğitim ve öğretimde, yabancı dile Türkçeden çevrilmiş hikâye, roman, tiyatro ve şiir metinlerine her zaman ihtiyaç duyulduğunu, bunların üzerinde her zaman çalışmalar yapılması gerektiğini söylemiştir. Sait Faik hikâyesini Fransızcasıyla birlikte görmenin, *İnce Memed*'in birkaç sayfasını Almancasıyla karşılaştırmanın önemini vurgulamıştır. Ayrıca bu dillerden Türkçeye çevrilmiş metinlerden öğrenilecek anlatım imkânları olduğunu belirtmiştir. Yine gelenek ve göreneklerin yabancı dillerdeki karşılıklarının çoğunlukla sözlüklerde değil de bir edebi metinde bulunacağını bildirmiştir. İşte bu inançladır ki edebiyat metinlerini anlamaya önem verdiği Almancada, bir Türk antolojisi çıktıkça Türkçeden bir hikâye, bir roman yayımlandıkça bunları hemen görmek, karşılaştırmak isteği duyduğunu ifade etmiştir.

Ona göre Türkçeden Almancaya çeviriler tarihçi Hammer'den bu yana, Birinci Dünya Savaşı yıllarında çoğalıp, sonra bir ara duraklamış, Cumhuriyet devrinde gene hızlanıp, özellikle Prof. Otto Spies'in, Prof. Annemarie Schimmel'in çabalarıyla günümüze kadar gelmiştir.

1968'de, Stuttgart'taki Dış İlişkiler Enstitüsü tarafından yapılan yayımlar üzerinde duran Necatigil, özellikle Yüksel Pazarkaya'nın geniş incelemesinden ve öteki çalışmalarından bahsetmiştir. Daha sonra da adını Aziz Nesin'in Altı Bekçi Atıklarınca hikâyesinden alan 154 sayfalık bir hikâye antolojisi çıktığını zikretmiştir. Behçet Necatigil'in belirttiğine göre orijinal adı: Secin Nachtmuechter auf cinema Kasel, Erzaehlungen aus der Türkei, 1969, Aufbau Verine Berlin und Weinar olan bu kitapta, Aziz Nesin'den üç, Sabahattin Ali, Haldun Taner, Kemal Bilbaşar, Yaşar Kemal ve Fakir Baykurt'tan ikişer, hepsi on bir, hikâye yer almıştır.

Behçet Necatigil, yazısına konu aldığı yeni bir antolojiden de söz etmiştir. Bu eser, Stuttgart'taki Dış İlişkiler Enstitüsü'nün beşinci kitabıdır. Dört yüz sayfalık bir antolojidir. Die Pforte des Gluckks adındadır. Samim Kocagöz'ün bir hikâyesinin de başlığı olan "Umut Dünyası". (Ahmet'in Kuzuları kitabından) adını taşımaktadır. Bu kitabın ilk baskısı 1963, ikincisi 1969 tarihinde yayımlanmıştır. İlk baskıda 26 hikâye vardır. Bunlardan Yakup Kadri (Ondört Yaşında Bir Adam), Memduh Şevket Esenal (Yirmi Kuruş), Bedri Rahmi Eyüboğlu (İğde Ağacı), Vüs'at O Bener (Batak) ve kimliğini bir türlü öğrenemediği Aslan Alp (Hasat Zamanı) yeni baskıya alınmamıştır. 26 hikâyeciden bunlar çıkarılınca 21 hikâyeci kalmış, ama bu sayıya 10 yeni imza daha eklenerek son baskıda 31 hikâyeciye çıkmıştır.

Necatigil'in aktardığına göre Sait Faik dört hikâyesiyle eserde en fazla yer alan isimdir. Bu hikâyeler "İp Meselesi", "Menekşeli Vadi", "Papaz Efendi" ve "Bohçadır. "İp Meselesi" ilk baskıda yoktur. Kemal Bilbaşar (Kurban, Hacılar, Sümbül), Orhan Kemal (Doğum, Uyku, Ekmek Kavgası) üçer hikâyeye Sait Faik'in ardından gelmişlerdir. Bekir Sıtkı Kunt (Mühür, Eski Köye Yeni İmam), Sabahattin Ali (Hasanboğuldu, Duvar); Burhan Arpad (Beyanat, Yazıyoor), Samim Kocagöz (Umut Dünyası, Karıncalar); Haldun Taner (Şişhaneye Yağmur Yağyordu, "İznik'li Leylek) ;Yaşar Kemal (Dükkâncı, Sarı Sıcak) ve Oktay Akbal (Mahmut Bey'in Gazetesi, Film Koptu) antolojide iki hikâyesi ile yer alan sanatçılardır.

Halikarnas Balıkcısı (Cura), F. Celâlettin (Salgın), Sadri Ertem (Namuslu Adam); Kemal Tahir (Arabacı); Ümrân Nazif (Namus); Aziz Nesin (Tâci), Orhan Hançerlioğlu (Toprak); Necati Cumalı (Selim Anarım) ,Muzaffer Buyrukçu (Yem), Fakir Baykurt (Çilli), Tahsin Yücel (Pazarlık) birer hikâyeleriyle her iki baskıda da yer alırlar. Sadece ikinci baskıda yer alan yazarlar ise Samiha Ayverdi (Dilenci); Fikret Ürgüp (Aşı), Tarık Buğra (Melahat); Faik Baysal (Grizu); Mehmet Şeyda (Yangın); Nevzat Üstün (Almanya Almanya) Nezihe Meriç (Susuz Tv); Tarık Dursun K.(Yabanın Adamları) ve Mustafa Necati Sepetçioğlu'dur (Su Borusu).

Behçet Necatigil, antolojideki hikâyeleri çevirenlerin kimlerden hangi hikâyeleri çevirdiklerini de belirtmiş, çevirmenlerin daha önceki çalışmalarına değinmiş; çağdaş Türk edebiyatının Almanya'da tanınması yolunda sağlam ilerlemeler sağlayan bu kişileri kısaca tanıtmış, kitaba yazılan önsözün değerini vurgulamıştır. Netice olarak Necatigil, doyurucu ve güvenilir çevirileriyle bu eserin Almanya'da bugüne kadar çıkmış Türk hikâye antolojileri arasında çok seçkin ve üstün yeri olduğu kanaatine varmıştır (Necatigil, 1 Nisan 1970, 5-6).

Sonuç

Varlık dergisi ilk sayıdan, Yaşar Nabi'nin vefat ettiği tarihe kadar birçok antolojiyle ilgili değerlendirme yazılarına yer vermiştir. Bunlara antolojileri tanıtan haber yazıları dâhil değildir.

Hem şiir hem nesir antolojilerinin hazırlanması, araştırmacı, okuyucu ve öğrencilerin işlerini kolaylaştırmıştır. Bu antolojilerin bir kısmında, eğitim ve öğretim amacı da güdüldüğü gözden

kaçmamaktadır. Sözcüleri Divan ve Halk edebiyatı, ayrıca modern Türk şiirini içeren antolojiler bunun sağlam birer örneğidir.

Antoloji hazırlamak yüzlerce şiir / nesir kitabı karıştırmayı gerektiren, uzun soluklu bir çalışma isteyen bir iştir. Ancak bu da yetmez. Hazırlayanın saha ile ilgili bilgisine ve görgüsüne güvenmek gerekir. Bu yüzden *Varlık* dergisi sahibi, bu işi ehline vermeye çalışmış, Halk şiirinde Eflatun Cem Güney, Divan şiirinde Vasfi Mahir Kocatürk gibi alanlarında sivrilmiş kişilerin yardımına başvurmuştur.

Muhtar Körükçü'ye göre başarılı bir antoloji hazırlamak, çeşitli çekim ve etkilerin ortasında bir denge kurmaya bağlıdır. Doğru veya yanlış, yerleşmiş ve kökleşmiş kanaatler vardır. Yazar çok beğeni toplayan bir eseri yeterli bulmayabilir ya da dikkat çekmeyen bir eseri çok beğenebilir. Bu durumda antoloji hazırlarken araştırmacı genel kanaatler ve kendi sanat zevki arasında bir denge kurmak zorundadır.

Diğer yönden, antolojiyi hazırlayanın üzerinde yer darlığı baskısı vardır. Sanatçı ve onların eserleri arasında benimsediğiniz ölçüye göre hangisinin alınıp hangisinin feda edileceğine karar verilecektir. Bir başka husus da çeşitli zevk ve beğeniler arasında araştırmacının kendi zevkini okuyuculara kabul ettirebilmesi için kişiliğinin yerleşmiş, oturmuş, hükümlerinin söz götürmez bir noktaya gelmiş olması gerekir.

Bu noktada akla ilk gelen isimlerden biri Yaşar Nabi'dir. O, Türk edebiyatı üstünde yetkiyle hüküm verecek, verdiği hükümler de tartışılmayacak ölçüde bir düşünce ve yazı ustasıdır. Ama yer darlığı ona da başkalarına da her zaman bir sıkıntı oluşturmuştur. Antoloji hazırlıkları yapılırken, titiz ve geniş görüşlü olunmalıdır. Antolojiyi hazırlayanın nesnel tutum içinde bulunması antolojiye de güveni arttırmaktadır.

Yine antolojilere girme meselesini, şiirleri seçme işini, verilen hükümleri, uygulanan teknikleri, şekil yönünden aksaklıkları fazla büyütmemek gerekir. Bunlar her antolojide az veya çok olabilecek sıkıntılardır. Antoloji hazırlayanların iyi niyetinden ve zevkinden şüphelenmek çok doğru değildir. Zevk ve duyguların değişebileceği akıldan çıkarılmamalıdır.

İlk yıllarda hazırlanan antolojiler küçük hacimli kitaplardır. Bunların meydana getirilmesinde bile çeşitli güçlüklerden söz edilebilir. Özellikle şairlerin, hazırladığı antolojilerde yaşayan şairlerden yer verilmeyenlerin olması çeşitli kırgınlıklara, küskünlüklere ve tartışmalara yol açmıştır.

Hem antoloji hazırlayan hem de yayımlayan Yaşar Nabi, bir yazısında antoloji hazırlarken nelere dikkat ettiğini anlatmış ve *Varlık* yayınevi tarafından yayımlanan antolojiler hakkında bilgi vermiştir. Ona göre *Varlık*'ın şiir antolojileri yeni bir sanat görüşüyle hazırlanmıştır. Nayır'ın başlıca amacı, bu antolojilerin edebiyat tarihine malzeme olmasından ziyade, yazıldığı dönem için bir sanat değeri taşıyan eserleri toplu bir halde okuyucunun eline vermektir.

Öte yandan Yaşar Nabi'ye göre, şiir antolojisi denilince akla daima " lirik şiir " gelmektedir. Kimi antolojilerde yer alan Halk şairlerinin destanları tarihî kıymet taşıyabilir fakat lirik şiir değeri bakımından başından sonuna kadar zevkle okunabilecek olanı bulmak güçtür. Bir tek destan koymak için on tane güzel lirik şiiri feda etmek mümkün değildir. Yaşar Nabi *Varlık* şiir antolojilerinin bu bakımdan övgüye layık olduğunu söylemiş ve antoloji bahsinde belenmiş isimler, bilim zihniyeti ve kurallar muhabbetinin hâlâ sürüp gittiğinden yakınmıştır.(Nayır, 1 Eylül 1947, 1).

Yaşar Nabi, 1969 yılı başında *Türk Şiiri (Başlangıçtan Bugüne) Antolojisi* adlı eseri yayımlamıştır. 1968 yılı Aralık ayında iş yükü her zamankinden daha fazladır. Bu yüzden bu kitabın basılmasının programa bile alınması hata olmuştur. Çünkü daha yirmi yıl önce hazırlanmış olan ve Türk şiirinin dört dönemini dört ayrı kitap halinde yansıtan bu antolojiyi tek kitap şeklinde bir araya getirmek kolay bir iş değildir. Bir kısım hazırlıklar aylar öncesinden yapılmış olmasına rağmen gene de baskıya girmek için son bir defa gözden geçirmek gerekmiş bu durum çeşitli zorluklara ve antolojide bazı aksaklıklara sebep olmuştur (Nayır, 15 Ocak 1969, 3-4). Bu durum antoloji hazırlamanın ne kadar zor ve ciddi bir uğraş olduğunu ortaya koyması açısından kayda değerdir.

Yaşar Nabi, Türk edebiyatını yurt dışında tanıtan yahut değerlendiren antolojilere ilişkin yazılara da dergisinde yer vermiştir. Nitekim 1940 yılında Yunanistan'da yayımlanan antolojiyi bizzat kendisi tanıtmış ve hazırlayanın emeğini takdir etmiştir. Yine Fransa, Almanya ve Romanya gibi ülkelerde de Türk şiiri ve hikâyesi üzerine hazırlanan antolojilere ilişkin incelemeleri de dergisinde yayımlayarak, Türk okurunun bunlardan haberdar olmasını sağlamıştır.

Hiç şüphesiz, yabancı memleketlerde yeni yeni tanınmaya başlayan bir edebiyatın yolu üzerindeki taşları kaldırmak kolay iş değildir. Bunun en iyi yöntemi, belki de telif eserleri, her iki dile de hâkim Türk çevirmenlerin yardımıyla yanlışsız bir şekilde farklı ülkelerin okuyucularının beğenisine sunabilmektir. Ancak yurtdışındaki örnekler bakıldığı zaman yanlışların daha çok yurtiçindeki uzmanlarla yeterince temas kurulmadığı için yapıldığı tespit edilebilir. Bu iletişim kuvvetli bir şekilde kurulduğu zaman eksiklerin, yanlışların iyice azalacağı muhakkaktır.

Görüldüğü üzere Yaşar Nabi çeşitli alanlarda antolojiler yayımlayarak ve Varlık dergisinde, hem Varlık yayınevi hem de diğer yayınevleri tarafından yayımlanan antolojiler hakkında eleştiri ve tanıtım yazılarına yer vererek okuyucuları yeni antolojilerden haberdar etmiş ve onların bu eserlerin içeriği hakkında bilgi sahibi olmalarına yardımcı olmuştur.

Kaynakça

- Acaroğlu T. (1-15 Şubat 1945). Bir şiir antolojisi, *Varlık*, Sayı: 278-270.
- Akalın, L.S. (1966). *Edebiyat terimleri sözlüğü*, Varlık Yayınevi, İstanbul.
- Anday, M.C. (1 Kasım 1947). Varlık antolojileri, *Varlık*, Sayı: 328.
- Anday, M.C. (1 Ağustos 1947). Halk şiiri antolojisi, *Varlık*, Sayı: 325.
- Anday, M.C. (1 Şubat 1948). İçerde sanat ve fikir hareketleri "bir antoloji", *Varlık*, Sayı: 331, s.14.
- Anday, M.C. (1 Nisan 1947). İçerde sanat ve fikir hareketleri, *Varlık*, Sayı: 321.
- Asna, M.A. (1 Ekim 1973). 50'lerin şairleri neredesiniz? *Varlık*, Sayı: 793.
- Ataç, N. (1970). *Diyelim - söz arasında, "Güldeste"*. Varlık Yayınları, İstanbul.
- Atilla, O. (1958). *Memleket şiirleri antolojisi*, Selek Yayınları.
- Baydar, M. (1 Ocak 1951). Atatürk şiirleri antolojisi, *Varlık*, Sayı: 366.
- Budak, A. (1 Eylül 1980). Gazete ve dergilerden yankılar: antoloji nedir? *Varlık*, Sayı: 876.
- Bulut, A. (1 Ocak 1980). Gazete ve dergilerden yankılar, *Varlık*, Sayı: 876.
- Dizdaroğlu, H. (1 Temmuz 1959). Antolojiler, *Varlık*, Sayı: 505.
- Dünyanın en güzel hikâyeleri, (1 Haziran 1947). *Varlık*, Sayı: 323.

- Dünyanın en güzel hikâyeleri, (1 Nisan 1947). *Varlık*, Sayı: 321.
- Fransız şiiri, (1 Ekim 1947). *Varlık*, Sayı: 327.
- Gene antolojiye dair, (1 Ekim 1947). *Varlık*, Sayı: 327.
- Girginsoy, N. (1 Ekim 1974). 40 yılın şiiri, *Varlık*, Sayı: 805.
- Girginsoy, N. (1 Ocak 1972). Şairler durağı, *Varlık*, Sayı: 772.
- Gönül, B. (1 Şubat 1953). Almanya'da çıkan bir antolojide Türk şiiri, *Varlık*, Sayı: 391.
- Güney, E.C. (1 Haziran 1947). *Varlık* Yayınları, *Varlık*, Sayı: 323.
- Güney, E.C. (1 Haziran 1947). Başlangıcından bugüne Türk şiiri antolojisi, *Varlık*, Sayı: 323.
- Güvemli, Z. (1 Ağustos 1947). İki antoloji, *Varlık*, Sayı:325.
- Güvemli, Z. (1 Aralık 1947). Türk edebiyatının en güzel hikâyeleri, *Varlık*, Sayı: 329.
- Kanık, O.V. (1 Ocak 1948). Bir tenkit üzerine, *Varlık*, Sayı: 330.
- Karagülle F. (2006). Türk edebiyatında antoloji, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, S: 8, s.383-404.
- Körükçü, M. (1 Aralık 1966). Fransızca "yeni Türk şiiri antolojisi", *Varlık*, Sayı: 683.
- Körükçü, M. (1 Eylül 1949). İsmail A. Sarar'ın antolojisi, *Varlık*, Sayı: 350.
- Körükçü, M. (1 Haziran 1949). Fransız hikâyeleri antolojisi, *Varlık*, Sayı: 347.
- Körükçü, M. (1 Nisan 1948). Fransız şiiri antolojisi, *Varlık*, Sayı:333.
- Körükçü, M. (1 Nisan 1948). Fransız şiiri antolojisi, *Varlık*, Sayı:333.
- Körükçü, M. (1 Nisan 1951). Asker şairler antolojisi, *Varlık*, Sayı: 396.
- Körükçü, M. (1 Şubat 1969). Kitaplar, yeni şiir kitapları, *Varlık*, Sayı: 735.
- Körükçü, M. (1 Temmuz 1949). Türk mizah edebiyatı antolojisi, *Varlık*, Sayı: 348.
- Körükçü, M. (1 Temmuz 1966). Kitaplar: yeni şiir kitapları, *Varlık*, Sayı: 673.
- Körükçü, M. (1 Temmuz 1966). Türk kadın şairleri, *Varlık*, Sayı:673
- Körükçü, M. (15 Ağustos 1966). Aşk elçisi, *Varlık*, Sayı: 676.
- Körükçü, M. (15 Mart 1967). Türk edebiyatında hikâye ve roman, *Varlık*, Sayı: 690.
- Nayır, Y.N. (1 Aralık 1947). Halit Fahri'ye açık mektup, *Varlık*, Sayı: 329.
- Nayır, Y.N. (1 Aralık 1947). *Yeni Türk şiiri antolojisi*, *Varlık* Yayınları.
- Nayır, Y.N. (1 Ekim 1947). Türk hikâyeleri, *Varlık*, Sayı: 327.
- Nayır, Y.N. (1 Eylül 1947). Antolojilere dair, *Varlık*, Sayı: 326.
- Nayır, Y.N. (1 Haziran 1947). Dünyanın en güzel hikâyeleri, *Varlık*, Sayı: 324.
- Nayır, Y.N. (1 Mart 1940). Bir Türk şiiri antolojisi, *Varlık*, Sayı: 160, s.19.
- Nayır, Y.N. (1 Ocak 1948). Halit Fahri'ye ikinci mektup, *Varlık*, Sayı: 330.
- Nayır, Y.N. (15 Ocak 1969). Şairler halayı, *Varlık*, Sayı: 734.

- Necatigil, B. (1 Aralık 1971). Almandada çağdaş Türk şiiri antolojisi, *Varlık*, Sayı: 771.
- Necatigil, B. (1 Nisan 1970). Almandada yeni bir Türk hikâye antolojisi, *Varlık*, Sayı: 751.
- Özerdim, S.N. (1 Ekim 1967). Atatürk şiirleri antolojisi, *Varlık*, Sayı: 703.
- Özerdim, S.N. (1 Temmuz 1952). Türk nesir antolojisi, *Varlık*, Sayı: 384.
- Özerdim, S.N. (15 Mart 1967). Yeni kitaplar: "hikâye ve roman", *Varlık*, Sayı: 690.
- Özerdim, S.N. (1 Ekim 1967). Yeni kitaplar, kahramanlık şiirleri, *Varlık*, Sayı: 703.
- Özerdim, S.N. (15 Mart 1966). Aşk elçisi, *Varlık*, Sayı: 666.
- Özerdim, S.N. (15 Temmuz 1967). Yeni kitaplar, *Varlık*, Sayı: 698.
- Saba, Z.O. (1 Ekim 1938). Genç neslin en güzel hikâyeleri, *Varlık*, Sayı: 126.
- Saraç, T. (1976). *Fransızca - Türkçe büyük sözlük*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Tezgit, B. (1-15 Aralık 1943). Almanca bir Türk hikâyeleri antolojisi münasebetiyle...", *Varlık*, Sayı: 250.
- Tirali, N. (1-15 Mayıs 1945). Bugünkü şiirimiz, *Varlık*, Sayı: 308-309.
- Uyguner, M. (1 Ağustos 1966). Mülkiyeli şairler, *Varlık*, Sayı: 675.
- Uyguner, M. (1 Ağustos 1974). Varlık şiirleri antolojisi, *Varlık*, Sayı: 803.
- Uyguner, M. (1 Haziran 1975). Türk hikâye antolojisi, *Varlık*, Sayı: 813.
- Uyguner, M. (1 Ocak 1979). Denemeler - denemeciler, *Varlık*, Sayı: 856.
- Uyguner, M. (1 Temmuz 1980). Türk şiiri üzerine Romence antoloji, *Varlık*, Sayı: 874.
- Varlık şiirleri antolojisi, (1974). Varlık Yayınevi, İstanbul.
- Varlık yayınları, (1 Haziran 1947). *Varlık*, Sayı: 323.
- Yağcıoğlu, H. (15 Ekim 1956). Kitaplar arasında: yeni Türk şiiri antolojisi, *Varlık*, Sayı: 440.
- Yeni Türk şiiri antolojisi, (1 Aralık 1947). *Varlık*, Sayı: 329.